

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

Bilgenur BİLİCİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ANKARA
2016**

Her hakkı saklıdır

ETİK

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez içindeki bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, bilgilerin üretilmesi aşamasında bilimsel etiğe uygun davrandığımı, yararlandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi beyan ederim.

15/08/2016

Bilgenur BİLİCİ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

Bilgenur BİLİCİ

Ankara Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN

İstanbul’da bulunan kasır yapıları sanat tarihi ve kültürel miras açısından önemli yapılardır. Çalışmada, bu özgün kasır yapıları yakın çevreleri ile birlikte incelenerek yapısal ve bitkisel tasarımlarının tarihi süreçler içindeki gelişimlerine yer verilmiştir. Kasır, hükümdarlar için şehir dışında, daha çok mesire yeri ya da yakınında yer alan koruluklarda av amaçlı kullanılmak üzere inşa edilmiş küçük ölçekli ikamet birimleri olup mutlaka gerisinde ya da içinde bulunduğu alanda yer alan bir koruluk ile ilişkilendirilmiş özgün açık mekan kullanımlarına sahip alanlardır. Aynalıkavak Kasrı, İhlamur Kasrı, Küçüksu Kasrı, Beykoz Kasrı, Hidiv Kasrı ve Maslak Kasırları İstanbul’da bulunan kasır yapılarının bugüne ulaşan örnekleridir.

Araştırma kapsamında Beykoz Kasrı’nın genel bir analizi yapılmıştır. İncelenen İstanbul kasırları ile birlikte Beykoz Kasrı; plan şeması, cephe düzeni ve peyzaj tasarımı değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda ise bu analizler doğrultusunda elde edilen bilgiler ile Beykoz Kasrı için öneri peyzaj projesi hazırlanmıştır.

Ağustos 2016, 109 sayfa

Anahtar Kelimeler: Beykoz Kasrı, İstanbul Osmanlı Dönemi kasır bahçeleri, Türk Bahçesi, peyzaj tasarımı

ABSTRACT

Master Thesis

THE LANDSCAPE DESIGN OF BEYKOZ PAVILION

Bilgenur BİLİCİ

Ankara University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN

Pavilion structures in Istanbul take an important place in regards to history of art and cultural heritage. By examining these unique pavilion structures along with their surroundings, it includes their structural and plant design evolution in historical process. Pavilion is a subsidiary building, a recreation area for emperors located in suburbans, which is constructed for the use of hunting in its surrounding forest, moreover it certainly has a unique open space behind itself or inside its forest. Aynalıkavak Pavilion, İhlamur Pavilion, Küçüksu Pavilion, Beykoz Pavilion, Hidiv Pavilion and Maslak Pavilions are existing examples of pavilion structures in Istanbul.

In the scope of research, Beykoz Pavilion's plan map, facade and landscape design are evaluated including a general analysis of the Pavilion, along with other researched pavilions in Istanbul. At the end of the study a suggested landscape project is prepared in line with the analyses and obtained information.

Agust 2016, 109 pages

Key Words: Beykoz Pavilion, Ottoman Era pavilion gardens in Istanbul, Turkish gardens, landscape design

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın her aşamasında desteğini ve bilgisini benden esirgemeyen, tez çalışmama ışık tutarak beni yönlendiren, yardımcı olan danışmanım Sayın Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN'a (Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı) sonsuz teşekkürlerimi ve derin saygılarımı sunarım.

Alana ilişkin verileri elde etmemde yardımlarını esirgemeyen sayın Doç. Dr. İrfan NEZİROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmam sırasında gösterdikleri kolaylık ve yardımlardan dolayı Milli Saraylar Dairesi Başkanlığı'na bağlı kasır yapılarında görev yapan tüm personele ve çalışma süresince desteklerini esirgemeyen, anlayış ve teşvikleri için aileme teşekkür ederim.

Bilgenur BİLİCİ
Ankara, Ağustos 2016

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI SAYFASI	
ETİK.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
SİMGELERDİZİNİ.....	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER.....	4
2.1 Osmanlı Dönemi Kasır Yapıları	4
2.1.1 Aynalıkavak Kasrı	4
2.1.1.1 Aynalıkavak Kasrı peyzaj tasarımı	10
2.1.2 Küçüksu Kasrı.....	16
2.1.2.1 Küçüksu Kasrı peyzaj tasarımı.....	22
2.1.3 Ihlamur Kasrı	26
2.1.3.1 Ihlamur Kasrı peyzaj tasarımı.....	31
2.1.4 Maslak Kasırları	37
2.1.4.1 Maslak Kasırları peyzaj tasarımı	43
2.1.5 Hidiv Kasrı.....	45
2.1.5.1 Hidiv Kasrı peyzaj tasarımı	47
2.2 Osmanlı Dönemi Kasırlarında Peyzaj Tasarımı	49
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	51
3.1 Materyal	51
3.2 Yöntem	51
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	52
4.1 Beykoz Kasrı.....	52
4.1.1 Beykoz Kasrı'nın konumu.....	55
4.1.2 Beykoz Kasrı plan özellikleri	57
4.1.3 Beykoz Kasrı cephe özellikleri	59
4.1.4 Beykoz Kasrı iç mekan özellikleri	62
4.1.5 Beykoz Kasrı bahçesi	64
4.1.5.1 Beykoz Kasrı bahçesi bitkisel tasarımı	66
5. SONUÇ.....	83
KAYNAKLAR	98
EKLER.....	100
EK 1 Beykoz Kasrı 1. Kat Rölövesi	101
EK2 Beykoz Kasrı Zemin Kat Rölövesi	102
EK 3 Beykoz Kasrı Çatı Rölövesi	103
EK 4 Beykoz Kasrı Sörvey Paftası	104
EK 5 Beykoz Kasrı Rölövesi	105
EK 6 Beykoz Kasrı Bitkisel Peyzaj Tasarımı Projesi	106
EK 7 Beykoz Kasrı Peyzaj Tasarımı Projesi	107
EK 8 Beykoz Kasrı Yapısal PeyzajTasarımı Projesi	108
ÖZGEÇMİŞ.....	109

SİMGELER DİZİNİ

cm	Santimetre
m	Metre
cm ²	Santimetrekare
m ²	Metrekare
m ³	Metreküp
%	Yüzde işareti

Kısaltmalar

TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Aynalıkavak Kasrı yan cephe.....	5
Şekil 2.2 Aynalıkavak Kasrı revzenli tepe pencereleri.....	6
Şekil 2.3 Aynalıkavak Kasrı	7
Şekil 2.4 Aynalıkavak Kasrı arz odası.....	7
Şekil 2.5 Aynalıkavak Kasrı Beste odası, III. Selim tuğrası.....	8
Şekil 2.6 Sultan III. Selim'in altın yaldızlı tuğrası ve abdest taşı.....	9
Şekil 2.7 Aynalıkavak Kasrı vaziyet planı.....	11
Şekil 2.8 Aynalıkavak Kasrı girişi.....	12
Şekil 2.9 Aynalıkavak Kasrı Divanhane girişi ve mermer fiskiye.....	13
Şekil 2.10 Aynalıkavak Kasrı dairesel havuz.....	13
Şekil 2.11 Aynalıkavak Kasrı'nın bahçesinde bulunan çeşme ve set duvarları.....	14
Şekil 2.12 Aynalıkavak Kasrı arka bahçedeki fiskiyeli dikdörtgen havuz.....	15
Şekil 2.13 Küçüksu Kasrı	18
Şekil 2.14 Küçüksu Kasrı çevreleyen demir parmaklıklar.....	19
Şekil 2.15 Küçüksu Kasrı'nın deniz cephesinde bulunan fiskiyeli çanak havuz.....	20
Şekil 2.16 Küçüksu Kasrı üst kat odası.....	21
Şekil 2.17 Küçüksu Kasrı II. Abdülhamit'in yapmış olduğu çivisiz masa.....	22
Şekil 2.18 Küçüksu Kasrı peyzaj tasarımı.....	23
Şekil 2.19 Küçüksu Kasrı ön bahçesi.....	24
Şekil 2.20 Küçüksu Kasrı namazgah ve çeşme.....	25
Şekil 2.21 Küçüksu Kasrı arka bahçedeki demir korkuluklar ve sarmaşık güller.....	25
Şekil 2.22 Küçüksu Kasrı bahçesinde bulunan aydınlatmalar.....	26
Şekil 2.23 İhlamur Kasrı Merasim Köşkü.....	27
Şekil 2.24 İhlamur Kasrı Merasim Köşkü ön cephesi.....	28
Şekil 2.25 İhlamur Kasrı Maiyet Köşkü.....	29
Şekil 2.26 İhlamur Kasrı Maiyet Köşkü.....	31
Şekil 2.27 İhlamur Kasrı bahçesi ve döküm parmaklıklar.....	32
Şekil 2.28 İhlamur Kasrı aslanlı havuz.....	32
Şekil 2.29 İhlamur Kasrı havuzun kenarında bulunan aslan heykeli.....	33
Şekil 2.30 İhlamur Kasrı birinci sette bulunan çeşme.....	34
Şekil 2.31 İhlamur Kasrı birinci sette bulunan fiskiyeli havuz.....	35
Şekil 2.32 İhlamur Kasrı küp taş döşeme.....	36
Şekil 2.33 İhlamur Kasrı bahçesindeki aydınlatma elemanları.....	37
Şekil 2.34 Maslak Kasırları.....	39
Şekil 2.35 Kasrı Hümayun.....	39
Şekil 2.36 Çadır Köşkü.....	40
Şekil 2.37 Paşalar Dairesi.....	41
Şekil 2.38 Limonluk.....	42
Şekil 2.39 Malak Kasırları plan şeması.....	43
Şekil 2.40 Kasrı Hümayun'un önündeki döşeme detayı.....	44
Şekil 2.41 Hidiv Kasrı.....	45

Şekil 2.42 Hidiv Kasrı bahçesi.....	47
Şekil 2.43 Hidiv Kasrı drenaj kanalları.....	48
Şekil 2.44 Hidiv Kasrı mermer döşeme detayı.....	49
Şekil 4.1 Beykoz Kasrı Çocuk Göğüs Hastalıkları Hastanesi.....	54
Şekil 4.2 Beykoz Kasrı Çocuk Göğüs Hastalıkları Hastanesi.....	55
Şekil 4.3 Beykoz Kasrı çınarlı yol ve giriş.....	56
Şekil 4.4 Beykoz Kasrı giriş merdivenleri ve iyonik sütunlar.....	58
Şekil 4.5 Beykoz Kasrı kara cephesinden giriş portığı.....	58
Şekil 4.6 Beykoz Kasrı deniz cephesi üst kat pencereleri ve bezemeler.....	61
Şekil 4.7 Beykoz Kasrı giriş holü.....	63
Şekil 4.8 Beykoz Kasrı 1. kat salon.....	63
Şekil 4.9 Beykoz Kasrı bahçesi ve setleri.....	65
Şekil 4.10 V. sette bulunan iskele.....	65
Şekil 4.11 Beykoz Kasrı güneydoğu girişi ve <i>Magnolia grandiflora</i>	67
Şekil 4.12 Beykoz Kasrı kuzey cephesindeki dikdörtgen havuz.....	68
Şekil 4.13 I. set kuzeybatı cephesi havuz ve <i>Magnolia grandiflora</i>	68
Şekil 4.14 I. set güney cephesi ve <i>Magnolia grandiflora</i>	69
Şekil 4.15 Taş merdiven.....	70
Şekil 4.16 Giriş kapısı.....	70
Şekil 4.17 II. set güney cephesinin duvarında bulunan çeşme.....	71
Şekil 4.18 II. setteki ahşap marangozhane.....	72
Şekil 4.19 III. sette bulunan grotto.....	73
Şekil 4.20 Grotto istiridyeli hücre girişi.....	74
Şekil 4.21 İstiridyeli hücre ve oturaklar.....	74
Şekil 4.22 İstiridye kabukları ile ay- yıldız motifi.....	75
Şekil 4.23 III. setteki sera.....	76
Şekil 4.24 V. set duvarları ve merdivenler.....	78
Şekil 4.25 V. sette bulunan iskele.....	79
Şekil 4.26 Beykoz Kasrı III. setinde bulunan sonradan eklenmiş servis yapısı.....	79
Şekil 4.27 Taş duvar ve çeşme.....	80
Şekil 4.28 Aydınlatma elemanı.....	81
Şekil 5.1 Beykoz Kasrı harita.....	83
Şekil 5.2 Beykoz Kasrı 1980 rölöve çalışması.....	85
Şekil 5.3 Beykoz Kasrı I. set peyzaj tasarımı.....	86
Şekil 5.4 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı.....	87
Şekil 5.5 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı.....	88
Şekil 5.6 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı.....	88
Şekil 5.7 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı.....	89
Şekil 5.8 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı.....	90
Şekil 5.9 Yönetim binaları ve yakın çevresi peyzaj tasarımı.....	91
Şekil 5.10 III. set peyzaj tasarımı.....	92
Şekil 5.11 Beykoz Kasrı III. set merdiven bağlantısı.....	93
Şekil 5.12 Servis yapısı ve yakın çevresi peyzaj tasarımı.....	94
Şekil 5.13 Beykoz Kasrı IV. set peyzaj tasarımı.....	94
Şekil 5.14 Hünkar İskeleyi ve yakın çevresi peyzaj tasarımı.....	95
Şekil 5.15 Hünkar İskeleyi ve yakın çevresi peyzaj tasarımı.....	96

1. GİRİŞ

Ülke kültür geçmişinin izlerini taşıyan, bugüne miras kalmış diğer birçok tarihi eser gibi kasırlar da, zamana ve yoğun kent baskısına karşı mücadelelerini sürdürmektedirler.

Tarihsel süreç içinde birçok kültüre ve kullanıma ev sahipliği yapmış kasır yapıları, konumlandıkları bahçeleri ile de Türk bahçe sanatının çizgilerini yansıtan örneklerdendir. Kasır yapılarının pek azı bozulmadan bugüne kadar gelebilmiştir. Bugüne ulaşan kasır yapıları devlet koruması altında olup, bir kısmı restorasyon çalışmaları sonucu tekrar işlevselliklerine kavuşmuş ve halkın hizmetine açılmıştır.

Kasır, padişahlar için şehir dışında, daha çok mesire yeri, hafta sonu evi olarak kullanılan ya da yakınında yer alan koruluklarda av amaçlı kullanılmak üzere yaptırılmış küçük ölçekli ikamet birimleridir. Saraylar dışında ikinci büyük ölçekli resmi binalar, hanedan mensuplarına ayrılan yapılardır. Kasır; ölçek olarak saraydan küçük, köşkten büyük, yalnız hanedandan olan kişilerin belli mevsimlerde ya da kısa süreli olarak, dinlenmek ve avlanmak amacı ile kimi zaman bir günlük, kimi zaman birkaç saatliğine kullandıkları yapılardır. Saray ve kasırlar; hükümdar, padişah ve devlet başkanlarının kaldıkları, yaşadıkları, çalıştıkları ve eğlendikleri büyük yapılara verilen addır.

Bir anlamda küçük ölçekli saray yapısı olarak nitelenebilecek kasırlar geniş bahçeler içinde, kırlarda, açıklık alanlarda yer alan kısa süreli dinlenme ve oturma mekanlarıdır. Biçim ve üsluplarına göre köşk ya da kasır gibi farklı adlar alan bu tür yapıların iç mekanlar ile cepheleri özenle bezenmiştir. Osmanlı padişahları dinlenmek ve eğlenmek amacı ile birkaç saatlerini ya da günlerini bu yapılarda geçirmişlerdir. Çoğunlukla kagir olan bu yapıların küçük saray gibi olanlarının iç mekanlarında taş, mermer ve çini kaplamalar kullanılmıştır.

Kasır sözcüğü 19. yüzyılda kullanılmış ve Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesi ile anlamını yitirmiştir. Bugün sayısı fazla olmayan bu nitelikteki bazı yapıları tariflemek amacı ile kullanılmaktadır.

Aynalıkavak Kasrı (1791), İhlamur Kasrı (1853, Nikoğos Balyan), Küçüksu Kasrı (1856, Nikoğos Balyan), Beykoz Kasrı (1866, Sarkis Balyan), Hidiv Kasrı (1907, Delfo Seminati), Maslak Kasırları (1866, Sarkis ve Agop Balyan), 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen Kasr-ı Hümayun, Mabeyn-i Hümayun, Çadır Köşkü, Paşalar Dairesi ve Limonluk binaları bu yapı grubunun bugüne ulaşan örnekleridir.

Kasır yapıları genel olarak manzaraya hakim yerlere konumlandırılmışlardır. Aynalıkavak kasrı Haliç'e bakan bir tepede yer almaktadır. Beykoz Kasrı, Hidiv Kasrı ve Maslak Kasırları da deniz manzarasına hakim tepelerde yer almaktadırlar. Küçüksu Kasrı deniz kıyısında bulunmaktadır. İhlamur kasrı ise denizden uzakta konumlandırılmıştır, bu neden ile diğer kasır yapılarına göre daha iyi korunabilmiştir. Kasır yapıları hafta sonu dinlenmek, avlanmak ve biniş amacı ile yapıldıkları için hepsinin yakın çevresinde kasa bağlı bir de koruluk yer almaktadır.

Lale devri, Osmanlı İmparatorluğu'nun kasır ve köşk mimarisi açısından en parlak devirlerinden biri olmuştur. Fransız kültürü ile yakın etkileşim ve sıklaşan ilişkiler sonucu Paris'e giden Çelebi Efendi'nin, Versailles Sarayı ve bahçelerinin planlarını getirmesi üzerine, köşk mimarisinde ilk batılı etkiler görülmeye başlamış ve Sadabad olarak bilinen Kağıthane ve çevresi bu planlardan esinlenerek yapılan havuzlar, bahçeler ve kasırlar ile donatılmıştır (Yiğit 2006). 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Mimarisi'nde görülmeye başlanan batı etkileri, Türk Rokokosu olarak nitelendirilen bir bezeme akımı ile kasırlar ve saray yapılarının dış cephe ve dekorasyonunda etkili olmaya başlamıştır (Yiğit 2006).

19. yüzyılda klasik üsluptaki birçok ahşap köşk yapısı yıktırılıp yerine dönemin anlayışına ve padişahın istekleri doğrultusunda kasırlar inşa edilmiştir. Haliç'in en büyük sarayı ise tersanesinin gelişmesi ile küçülerek, bugün mevcut olan Aynalıkavak Kasrı'na dönüşmüştür (Çelikkalek 1986).

Sonuçta Maslak ve Küçüksu Kasırları gibi klasik dönemde nasıl oldukları sınırlı kaynaklara dayanılarak açıklanabilen kasırlar bugüne ulaşmıştır. Özellikle Abdülaziz zamanında, padişahın yangından ve ahşap yapıdan çekinmesi kullandığı köklerin çoğunun yeniden ve kagir olarak yapılmalarına neden olmuştur. Bugüne ulaşabilen; Aynalıkavak Kasrı, Küçüksu Kasrı, İhlamur Kasrı, Beykoz Kasrı, Maslak Kasırları hemen hepsi kagir yani taş yapılardır.

2. KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümde öncelikle Osmanlı döneminin özgün yapı kültürünün bir yansıması olan saray, köşk, kasır yapıları ile ilgili genel tanımlamalar yapılmış; daha sonra araştırmaya temel oluşturacak İstanbul'da bulunan kasır yapılarına yer verilmiştir. Osmanlı döneminde inşa edilmiş kasır yapılarının mimari ve yakın çevre özellikleri ile peyzaj tasarımları yakından değerlendirilmiştir.

2.1 Osmanlı Dönemi Kasır Yapıları

Araştırmaya kapsamında İstanbul'da bulunan 16. ve 19. yüzyıl arasında inşa edilen Aynalıkavak Kasrı, Küçüksu Kasrı, İhlamur Kasrı, Beykoz Kasrı, Maslak Kasırları ve Hidiv Kasrı değerlendirilmiştir. Kasır yapıları arasında, daha erken dönemlerden bugüne gelmiş tek yapı 16. yüzyılda yapılmış olan Aynalıkavak Kasrı'dır. Diğer kasır yapıları ise 19. yüzyılda yapılmış; Osmanlı son dönemlerini gösteren yapılardır.

Genel anlamda cephelerde batılı bir yaklaşım görülürken, planda yerel bir üslup kullanılmış; orta sofalı Türk evini hatırlatan, eyvanlı merkezi sofa plan şemasına dayanan bir plan kullanılmıştır. Kasırların hemen hepsi kagir olarak yapılmış ve yüksek bir subasman üzerine inşa edilmişler; cephelerde bezemelere yer verilmiştir. Kasırlar genellikle bir ya da iki katlı olarak inşa edilmiş ve geniş bir bahçe içinde bulunmaktadır.

2.1.1 Aynalıkavak Kasrı

Aynalıkavak Kasrı, İstanbul'un Hasköy, Beyoğlu kıyısında bulunmakta olan bugüne ulaşmış en erken dönem İstanbul kasrıdır. Kasrın inşasına, Sultan I. Ahmed Dönemi'nde, bu hükümdarın emri ile 1613 yılı sonlarında bir kasır yapımı ile başlanmış, bu kasır bir süre boş kaldıktan sonra III. Selim Dönemi'ne kadar, yeni yapılan binalar ve ekler ile büyümüştür (Eyice 2011).

Bugünkü görünümüne Sultan III. Selim (1789-1807) Dönemi'nde ulaşan yapı II. Mahmut tarafından mimar Kırkor Balyan'a restore ettirilmiş; Sultan Abdülmecid (1839-1861) Dönemi'nde tekrar onarım geçirmiştir (Eyice 2011). 1975'den sonra TBMM Milli Saraylar Dairesi'nin mülkiyetine geçen Aynalıkavak Kasrı, 1984'te müze-saray olarak ziyarete açılmıştır. Bugün kasrın alt katında Türk Müziği aletlerinin sergilendiği ve bazen sanat musikisi konserlerinin düzenlendiği bir araştırma merkezi ve müze yer almaktadır (Eyice vd.). Aynalıkavak Kasrı, iki katlı Daire-i Hümayun, Namazgah Köşkü, Has Oda Daire-i Hümayunu, Harem Daireleri, Enderun Dairesi, Silahtar Ağa ve has odabaşı daireleri ve hamamı ile 18. yüzyılın en büyük sahil saraylarından biridir. Aynalıkavak Kasrı 18. yüzyıl boyunca, özellikle tersaneyi ziyarete geldiklerinde, padişahlar tarafından oldukça sık kullanılmıştır. Kasır, kara tarafındaki cephesi tek, deniz tarafındaki cephesi iki katlı düzenlenerek eğimli bir zemine uyumlu bir yerleşim düzenine sahiptir (Şekil 2.1). Planı kuzeydoğu- güneybatı ekseninde salonlardan meydana gelmiştir. Yapıya güney cepheden sade bir görünüme sahip olan sahanlıktan ulaşılmaktadır. Arazi eğiminden ötürü bu bölümün altında hizmetli odaları ve servislere yer verilmiştir (Eyice 2011).

Şekil 2.1 Aynalıkavak Kasrı yan cephe (Anonim 2014a)

Kasrın cephesi oldukça yalındır. Dönemin özelliği olan revzenli tepe pencereleri ile geniş saçaklı çatıları bulunmaktadır (Şekil 2.2). Katlar arası ahşap bir silme ile ayrılmıştır. Üst kattaki beyaz tepe pencerelerinde çerçeve şeklinde sade kalem işleri bulunmaktadır. Üst kattaki beyaz tepe pencerelerin altında bulunan pencerelerin ahşap çıkıntılı çerçeveleri bulunmaktadır. Üst kat pencereleri arasındaki iyonik sütunlu kalem işleri yer almaktadır. Yapının üç adet girişi vardır ve deniz cephesindeki giriş hizmetli girişi olarak tasarlanmıştır (Şekil 2.3).

Şekil 2.2 Aynalıkavak Kasrı revzenli tepe pencereleri (Orijinal 2014)

Giriş holünün sağındaki bölüm, bir divanhane ve ona bağlı bir arz odasından meydana gelmektedir. Kasrın en önemli mekanları olan bu odalardan arz odasının üzeri kubbelidir (Şekil 2.4). Arz odasının ayrı bir girişi de bulunmaktadır. Giriş holünün solunda yan odalar, servis bölümleri ve büyük sofa yer almaktadır. Haliç'e yönelik eyvan şeklindeki salonun iki tarafında simetrik olmayan dört oda bulunmaktadır. Bu bölüm kasrın harem bölümüdür. Kasır, kara tarafındaki cephesi tek, deniz tarafındaki

cephesi ise iki katlı olarak düzenlenmiş ve eğimli zemine uygun bir yerleşim göstermektedir (Eyice 2011). İç dekorasyonda bulunan yerleşik sedir düzenlemeleri, geleneksel ısıtma biçimini oluşturan mangalları dönemin özellikli mekan bileşenleridir.

Şekil 2.3 Aynalıkavak Kasrı (Orijinal 2014)

Şekil 2.4 Aynalıkavak Kasrı arz odası (Anonim 2014b)

Bezeme açısından kasrın en önemli bölümü divanhane ile arz odasıdır. Buradaki pencerelerin arasında basık kemerler ile birbirine bağlanmış dekoratif kolonlara yer verilmiştir. Bu bölümde kemer ayaklarının iç bölümleri mermer levhalar ve aynalarla kaplanmıştır (Eyice 2011). Yapı arz odası ve divanhane ile bütün bu mekanların duvarlarını dolaşan yazıtları, alçı şeritli pencereleri, III. Selim tuğralı ve batı yaklaşımlı iç bezemeleri ile 18. yüzyıl sonu mimari özellikleri taşımaktadır (Eyice 2011) (Şekil 2.5).

Şekil 2.5 Aynalıkavak Kasrı Beste odası, III. Selim tuğrası (Anonim 2014b)

Çifte divanhane çevresinde gelişen üç sofalı planı ile 18. yüzyıl Osmanlı saraylarının geleneksel özelliklerini taşımaktadır (Eyice 2011). Sofaların bir tarafında sultanın önemli konuklarını kabul edildiği arz odası ile üç oda, diğer tarafında ise giriş sofası ile iki oda bulunmaktadır.

Kubbe ile örtülü olan divanhane de pencereler üzerinde Yesarizade'nin ta'lik hat ile yazdığı Enderuni Fazıl'ın Aynalıkavak Kasrı'na itafen, 54 beyitlik şiiri bulunmaktadır (Eyice 2011).

III. Selim'in lirik bestelerini yaptığı düşünölen ve beste odası olarak tanımlanan arz odasının pencereleri üzerinde, yine Yesarizade'nin ta'lik hatla yazdığı Şeyh Galib'in III. Selim için yazılmış 36 beyitlik şiiri yer almaktadır (Eyice 2011). İç mekanda tekne biçiminde yükseltilmiş olan tavanda, divanhane ile benzer biçimde, geometrik düzen içinde bitkisel ve stilize motiflerle zenginleştirilmiş bir bezeme bulunmaktadır. Beste odasının tavan eteğinde Sultan III. Selim'in altın yaldızlı tuğrası ve bu tuğranın altında abdest taşı bulunmaktadır (Eyice 2011) (Şekil 2.6).

Şekil 2.6 Aynalıkavak Kasrı Sultan III. Selim'in altın yaldızlı tuğrası ve abdest taşı (Anonim 2014b)

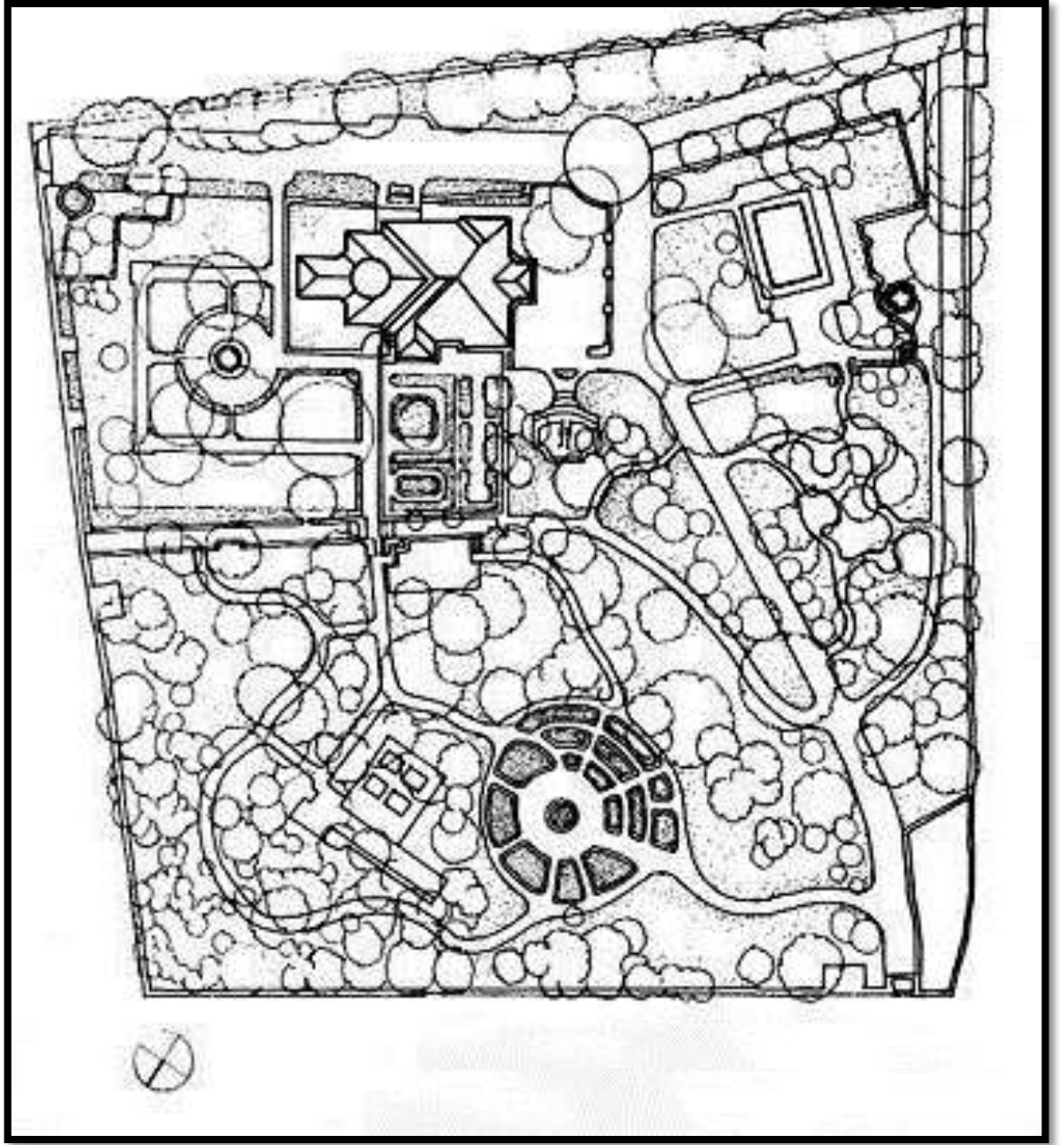
Okmeydanı yönündeki divanhanenin dışında, ileriye uzanan ve III. Selim Dönemi'nde yapılmış bir sundurma, üzerinde ise dilimli, ahşap bir kubbe bulunmaktadır. Daha eski tarihli yapı elemanlarının üzerine, III. Selim Dönemi'nde kaplama uygulanmış, alçı pencere, duvar ve tavan süslemeleri işlenmiştir.

Sarayın özgün eşyalarından, yalnızca büyük bir avize, bir mangal ve altın yaldızlı bir sedir kalmıştır (Eyice 2011). Bugün sergilenen eşyalar, kasır, Bahriye Nezareti ve Deniz Kuvvetleri bünyesindeyken getirilmiş olup, oldukça yeni mobilyalardır (Eyice 2011).

2.1.1.1 Aynalıkavak Kasrı peyzaj tasarımı

Aynalıkavak Kasrı, Türk Bahçe kültürünün temel özelliklerini yansıtmaktadır. Aynalıkavak kasrı manzaraya hakim Haliç'e bakan bir tepede yer almaktadır. Kasır ve bahçenin konumlandığı alan eğimli olduğu için bahçe setlerle düzenlenmiştir. Bahçenin tümünde kesin bir aks yoktur. Bahçenin tasarımımda havuz kenarları dışında aksa dayalı formal bir plan kullanılmamıştır (şekil 2.7). Kasrın kara cephesinde bulunan mermer dairesel havuz ve deniz yönünde bulunan mermer dikdörtgen fiskiyeli havuz çevresinde formal düzende bir tasarım gerçekleştirilmiştir. Bahçenin genel tasarımımdan organik yollar ve yeşil alanlara yer verilmiştir. Erken dönem Osmanlı kasrı olduğu için batı etkisi ile Osmanlı saray yapılarına giren hayvan heykelleri kasrın bahçesinde fazla tercih edilmemiştir. Kasrın bahçesinde peyzaj yapısı olarak, kara cephesinde dairesel havuzun kenarında bulunan dekoratif kuş heykellerine yer verilmiştir.

Aynalıkavak Kasrı bugüne kadar gelmiş en erken dönem kasır rneği olduğu için bahçesinin tasarımımda batı etkileri görülmemektedir. Osmanlı bahçelerinin tasarımlarında karakteristik olarak bulunan havuzlar ve eşmeler Aynalıkavak Kasrı'nın bahçesinde de bulunmaktadır. Kasrın bahçesinin tasarımımda boylu ağaçlar gölgelikler şeklinde kullanılmıştır. Kara cephesinde daha çok herdem yeşil bitkiler bulunmaktadır. Bahçenin tasarımımda geniş yeşil alanlar ve gezinti yolları kullanılmıştır. Havuzun çevresinde yer alan gölge veren ağaçların oluşturdukları küçük gruplar Türk bahçesi fikrinin yansımalarıdır. Bahçe tasarımımda ibreli ve yapraklı ağaç türleri bir arada düzenlenmiş; Türk bahçelerinin karakteristik bir özelliği olarak, türü ne olursa olsun bitkiler genellikle soliter olarak kullanılmıştır.

Şekil 2.7 Aynalıkavak Kasrı vaziyet planı (Anonymous 2015a)

Aynalıkavak kasrı çevresi yüksek taş duvarlarla çevrilidir. Kasrın bahçesine kuzeydoğu yönünde bulunan bir kapıdan girilmektedir (Şekil 2.8).

Kasrın bahçesinin dışı açılan kapılardan Tersane Kapısı'nın üzerinde, pencereli ve yüksek kasnaklı bir kagir mekan bulunmaktadır. Kasrın önünde, eskiden etrafı parmaklıklar ile çevrili olan, mermer rıhtımlı, büyük bir havuz yer almaktadır. Bahçenin dışında, Okmeydanı kapısı karşısında ve bugün yolun karşı tarafında yer alan bir

namzagh ve çeşme bulunmaktadır. Namazgah 27 Şubat 1956'da, yerine bir benzin istasyonu yapılsın diye mihrap taşı da kırılarak ortadan kaldırılmıştır (Eyice 2011). 1704 tarihli, Sultan III. Ahmed adına olan çeşme ise, kısmen toprağa gömülü olarak durmaktadır (Eyice 2011).

Şekil 2.8 Aynalıkavak Kasrı girişi (Orijinal 2014)

Aynalıkavak Kasrı'nın divanhane girişinin önünde Türk bahçelerinde görülen konuta bağlı, üstü bir saçakla örtülmüş, yeri mermer döşeli, yarı açık bir mekan bulunmaktadır. Bu yarı açık mekanda bir tane mermer fıskiye bulunmaktadır (Şekil 2.9). Divanhane girişinin olduğu mekanda *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) ağaçlarının arasında küçük dairesel bir havuz ve havuzun kenarında simetrik olarak iki mermer kuş heykeli yer almaktadır (Şekil 2.10). Kasrın ana girişinde, eğimli bir yoldan bahçeye girilmekte; yolun sol tarafında, yolun bitimine kadar *Tilia tomentosa* (gümüşü ıhlamur) ağaçları bulunmaktadır.

Şekil 2.9 Aynalıkavak Kasrı divanhane girişi ve mermer fıskiye (Orijinal 2014)

Şekil 2.10 Aynalıkavak Kasrı dairesel havuz (Orijinal 2014)

Kasrın kuzey batı yönünde, yapının bulunduğu alandan itibaren üç tane set bulunmaktadır. Kasrın kuzeyinde ilk setin duvarına bitişik 1 tane çeşme bulunmaktadır (Şekil 2.11).

Şekil 2.11 Aynalıkavak Kasrı'nın bahçesinde bulunan çeşme ve set duvarları (Orijinal 2014)

Kasrın batı cephesinde üç basamaklı merdivenler ve bu merdivenler arasında *Morus* sp. (dut) ağaçları yer almaktadır.

Kasrın bahçe duvarları boyunca *Hedera helix* (duvar sarmaşığı) kullanılmıştır. Kasrın setlerinin olduğu eğimli alanlarda da yer yer sarmaşıklar bulunmaktadır.

Kasrın arka bahçesinde büyük fiskyeli dikdörtgen bir havuz vardır. Havuzun kenarı mevsimlik çiçekler ile çevrelenmiştir. Havuzun, kasra bakan yönünde iki tane *Taxus*

baccata (yaygın porsuk) ağacı bulunmaktadır. Bu alan bugün çay bahçesi olarak işletilmektedir (Şekil 2.12).

Şekil 2.12 Aynalıkavak Kasrı arka bahçedeki fiskiyeli dikdörtgen havuz (Orijinal 2014)

Kasrın ana kapısından girince aks boyunca doğal taş döşeme kullanılmıştır. Alan genelinde döşeme olarak çakıl ve toprak kullanılmıştır. Çim alanlar bordür ile sınırlandırılmıştır. Kasrın önünde bulunan yarı açık mekanda mermer döşeme kullanılmıştır.

Kasrın bahçesinde bulunan aydınlatma elemanlarının kaidesi, feneri ve gövdesi dökme demirden oluşmaktadır. Aydınlatmalar yol boyunca ve havuz yakın çevresinde konumlandırılmıştır.

Bahçede bulunan bitki türleri;

Magnolia grandiflora (büyük çiçekli manolya), *Cupressus sempervirens* (Akdeniz servisi), *Taxus baccata* (yaygın porsuk), *Cupressus arizonica* (arizona servisi), *Araucaria heterophylla* (salon çamı), *Araucaria araucana* (Şili arokaryası), *Tilia tomentosa* (gümüşü ıhlamur), *Populus nigra* (karakavak), *Platanus orientalis* (doğu

çınarı), *Cedrus libani* (Lübnan sediri), *Cercis siliquastrum* (erguvan), *Rosa* sp. (gül), *Buxus sempervirens* (adi şimşir), *Phoenix canariensis* (yabani hurma), *Cycas revoluta* (yalancı palmiye), *Morus* sp. (dut), *Hedera helix* (duvar sarmaşığı), *Thuja orientalis* (doğu mazısı), *Pinus nigra* (karaçam), *Pinu spinea* (fistik çamı), *Ligustrum vulgare* (kurtbağrı), *Prunus laurocerasus* (karayemiş), *Aucuba japonica* (akuba), *Ulmus glabra* (dağ karaağacı), *Ailanthus altissima* (kokar ağaç)'dır.

2.1.2 Küçüksu Kasrı

Küçüksu Kasrı; Beykoz İlçesi, Anadoluhisarı'nda, Küçüksu Mahallesi'nde deniz kıyısında yer almaktadır. 17. yüzyıldan başlayarak çeşitli kaynaklarda Bahçe-i Göksu adı ile anılan has bahçenin (bugün Küçüksu Çayırı'nın bulunduğu alan) ilk olarak Sultan IV. Murat'ın (1623–1640) ilgisini çektiği ve 18. yüzyıl başlarında bu çevrede ilk yapılaşmaların başladığı kaynaklarda yer almaktadır (Taşer 1995). Sultan I. Mahmud (1730-1754) Dönemi'nde Divitdâr Emin Mehmed Paşa, padişah için bu Hasbahçe'nin deniz kıyısına iki katlı ahşap bir saray yaptırmıştır (Taşer 1995).

Mühendis ve şehremini Yusuf Efendi, bir plan hazırlayarak, Küçüksu'da ahşap bir bina inşa etmiştir (Şahsüvaroğlu 1995). Kasır, 1751 yılında büyük törenler ile açılmıştır (Alsan 1973). Kandilli yamaçlarında kuyular kazılıp, terazilerle kasra su getirilmiştir (Taşer 1995). Getirilen su, kasrın ihtiyacını karşılamakla birlikte, havuz ve sebiller için de kullanılmıştır (Taşer 1995). Bu yapı Sultan III. Selim (1789-1807) ve Sultan II. Mahmud (1808-1839) dönemlerinde de onarılıp kullanılmıştır. Denize taşan üç bölümü kazıklar üzerine oturan bu köşk, ahşap olarak yapıldığından, sık sık bakım ve yenilenmeye gereksinim duyulmuştur. Köşkün yapımı 1752 yılında tamamlanmıştır (Taşer 1995). 1760 yılından kalma bir belgede, sultanın Boğaziçi'nin Anadolu yakasında kalacağı yapılar arasında Göksu Köşkü'nün de adı geçmekte ve mefruşatı ile perdelerinin elden geçirildiği belirtilmektedir (Taşer 1995). Yapının suyolları 1774 yılında Hassa Mimarları Ocağı tarafından onarılmış 1792-1793 yıllarındaysa yapının kendisi elden geçirilerek süslemeleri ile birlikte geniş bir onarım görmüştür (Taşer 1995). Göksu ya da Küçüksu Kasrı olarak adlandırılan bu yapı, III. Selim (1789- 1807) ve II. Mahmud (1808-1839) dönemlerinde de onarılmış ve sonuçta Abdülmecid (1839-

1861), Dolmabahçe ve İhlamur yapılarında olduğu gibi Küçüksu Kasrı'nın bulunduğu alanda da eski ve ahşap yapıyı yıktırarak, yerine bugünkü kagir kasrı yaptırmıştır (Taşer 1995). Sultan Abdülmecid (1839-1861) dönemi, özellikle saray ve kasır mimarlığında batılı üslupların tercih edildiği yıllardır. Sultan yıktırdığı bu ahşap köşk yerine, dönemin mimarlarından Nikogos Balyan'a 1856/57 yıllarında bugünkü yapıyı yaptırmıştır (Taşer 1995).

Yapının dış bezemeleri, Sultan Abdülaziz Dönemi'nde (1861-1876) yenilenmiştir (Taşer 1995). Yapıldığı dönemde önemli devlet adamlarının ağırlandığı kasır cumhuriyet döneminden 1970'li yıllara kadar önemli günlerde ve devlet kabullerinde kullanılmıştır (Taşer 1995). 1983 yılında ise müze işlevi verilmiştir (Taşer 1995) .

Kasrın cephe bezemeleri yapıyı fazla yalın bulan Sultan Abdülaziz tarafından yeniden düzenlenmiştir (Taşer 1995). Bodrum katı; kiler, mutfak ve hizmetçi odalarına ayrılmış; diğer katlar ise, bir orta sofaya açılan dört oda biçiminde tasarlanmıştır. Kasrın ısıtma düzeni, deniz tarafındaki odalarda çift, kara tarafındaki odalarda ise tek olarak yerleştirilmiş şömineler ile sağlanmıştır. Şöminelerin mermerleri İtalya'dan getirilmiş ve her odada farklı renk ve desende şömine kullanılmıştır (Taşer 1995).

Yapının ikinci katına, iki yarım daire kol ile başlayıp bir ara sahanlıktan sonra düz biçimde yukarıya çıkan bir merdivenle ulaşılmaktadır (Taşer 1995). Dönemin yoğun süslemeli üslubu, bu merdivende de gözlenmektedir (Taşer 1995). Özellikle merdiven korkulukları, bu üslubun belirgin bir örneğini oluşturmaktadır (Taşer 1995).

Kasır dinlenme ve av amaçlı olarak kullanılan bir biniş kasrı niteliğindedir. Cephelerde batı etkili bezemenin izlendiği kasrın, planlamasında daha geleneksel bir tutum görülmektedir.

Göksu'da Boğaz Kıyısı'nda geniş bir bahçe içinde yer alan kasır, yüksek bir su basman üzerine iki katlı ve kagir olarak inşa edilmiştir. Kasrın kuzeyinde bir havuz bulunmaktadır. Küçüksu Kasrı, 15 x 27 m boyutlarında bir alan üzerine yığma sistem ve

kagir olarak yapılmıştır (Taşer 1995) (Şekil 2.13). Bodrum katı ile birlikte üç katlı olan kasrın bodrum katı; kiler, mutfak ve hizmetkarlara ayrılmış, diğer katlar ise merkezi bir orta mekana açılan dört oda biçiminde düzenlenmiştir. Bu özelliği ile geleneksel Türk evi plan tipini yansıtan yapı, genellikle dinlenme ve av amaçlı olarak kullanılan bir “biniş kasrı” niteliğindedir. Yapının 2. katına, iki yarım daire kol ile başlayıp bir ara sahanlıktan sonra düz biçimde yukarıya çıkan bir merdiven ile ulaşılmaktadır (Taşer 1995). Yapı, diğer saray yapılarının aksine yüksek duvarlarla değil, dört yönde kapısı olan ve döküm tekniği ile yapılmış demir parmaklıklarla sınırlanmıştır (Taşer 1995) (Şekil 2.14).

Şekil 2.13 Küçükse Kasrı (Orijinal 2014)

Yapının cephelerindeki bezemeler İhlamur Kasrı’na benzer niteliktedir. Yalnız İhlamur Kasrı’na göre daha büyük bir kasır olan Küçükse Kasrı, daha hareketli bir cepheye sahiptir. Cephede uygulanan yer yer çıkmalar ve balkonlar ile hareket sağlanmıştır. Deniz cephesinde yer alan giriş, üst katı destekleyen sütunların gerisine çekilmiştir. Ayrıca planlamada girişin iki yanında bina kitlesi ileri doğru çıkarılmış ve bu çıkıntılar

dairesel olarak tasarlanmıştır. Bina girişinde Ihlamur Kasrı'na benzer at nalı şeklinde bir merdiven tasarlanmıştır (Taşer 1995). Merdiven kollarının arasındaki boşlukta ise fıskiyele bir çanak havuz yerleştirilmiştir (şekil 2.15). Kabartmalar ile sşslş ve hareketli deniz cephesinde, bu cepheye yaslanmış şadırvanlı kşşşk havuz ve merdivenlerde de batı etkileri izlenmektedir.

şekil 2.14 Küçüksu Kasrını çevreleyen demir parmaklıklar (Orijinal 2014)

Şekil 2.15 Küçükse Kasrı deniz cephesinde bulunan fiskiyeli çanak havuz (Orijinal 2014)

Kuzeybatı yönünde; deniz cephesi öne çıkarılan odalar ile düşeyde üç bölüme ayrılmıştır. İki yan bölüm dış bükey kavislidir. Düz olan orta bölümde iki kollu merdiven ortada fiskiyeli süs havuzu ve çeşme yer almaktadır. Cephe, zemin katta geri çekilerek dört sütunlu giriş portikosu oluşturulmuştur. Her katta mermer korkuluklu balkonlar bulunmaktadır. Pencerele yere kadar uzanan geniş açıklıklar şeklinde tasarlanmıştır. Yapı en üstte konsollarla desteklenen bir parapet duvarı ile bitirilmiştir. Orta bölümün üzerinde ortasında tuğra bulunan bir tepelik yer almaktadır. Güneydoğu yönünde subasman katında giriş, üstünde mermer ayakları ile desteklenen teras bulunmaktadır. Kuzeydoğu ve güneybatı yan cephelerde teras devam ettirilmiş; üst katta ise balkonlar yer almaktadır. Mermer kaplı dış cepheler rokoko stilinde çiçek, yaprak, çelenk, rozet ve vazolardan oluşan yüksek kabartma motiflerle bezenmiştir.

Genellikle pencere çevrelerinde yoğunlaşan süsleme motifleri nişler, istiridye kabukları, girlandlar, rozetler ve vazolarla zenginleştirilmiştir. En yoğun biçimde ön cephede kullanılan süsleme, yan ve arka cephelerde azalmaktadır.

İç mekanda batı etkili dekorasyon öğeleri kullanılmıştır. Rokoko ve barok etkili, oda ve salonlarda çeşitli sanat eserleri ile dekore edilmiş; Avrupa'dan getirilen mobilyalara yer verilmiştir (Şekil 2.16). Bakara kristali aynalar İtalya'dan gelmiş, avizeler Çekoslovakya, halılar Hereke ipek dokumadır (Taşer 1995). Kasrın, alçı kabartma ve kalem işi süslemeli tavanları birbirinden farklı renk ve biçimde İtalyan mermerleri ile yapılmış şömineleri bulunmaktadır. Oda ve salonlarda çeşitli sanat eserleri bulunmakta olup bu kapsamda Viyana Operası dekoratörü Sechan görev almıştır (Taşer 1995). Kasrın her bir odasında farklı bezemelere sahip parke döşemeler, Avrupa tarzı mobilyalar, halı ve tablolar bulunmaktadır (Taşer 1995).

Üst katta salonda bulunan ortadaki masa II. Abdülhamit tarafından çivisiz olarak yapılmıştır (Şekil 2.17). Ayrıca kasır dinlenme ve av için kullanılan, bir "biniş kasrı" niteliğinde, gününbirlik konaklamalarda kullanıldığı için yatak odası bulunmamaktadır.

Şekil 2.16 Küçükse Kasrı üst kat odası (Anonim 2014b)

Şekil 2.17 Küçükse Kasrı II. Abdülhamit'in yapmış olduğu çivisiz masa (Anonim 2014b)

2.1.2.1 Küçükse Kasrı peyzaj tasarımı

Küçükse Kasrı'nın bugün 19. yüzyıl özelliği taşıyan ve daha çok batı etkilerinin izlendiği küçük bir bahçesi bulunmaktadır. Küçükse Kasrı'nın arka kesiminde orijinalinde bulunan koru bugün büyük ölçüde yok olmuştur ancak, özgününde kasır yapısı bu geniş koruluğun son bulduğu deniz kıyısında yer almaktadır.

Küçükse Kasrı bahçe tasarımında da batı etkileri görölmektedir. Ana bir aks üzerinden kasra bağlanan geniş yürüyüş yolları kasır bahçesindeki dolaşımı sağlamaktadır. Kasrın olduğu bahçede yeşil alanlar dört parça şeklinde tasarlanmıştır. Bahçe tasarımında daha çok formal çizgiler kullanılmıştır. Kasrın bahçesinin tasarımında boylu ağaçlara çok fazla yer verilmemiştir. Tasarımda daha çok budama yolu ile şekil verilmiş çalılar ve herdemyeşil bitkiler kullanılmıştır. Namazgahın olduğu yan bahçede boylu ağaçlar tercih edilmiştir.

Kasrın koruluğu bugün kasrın sınırları içerisinde bulunmamaktadır. Yapının çevresi diğer kasır yapıları gibi yüksek duvarlarla çevrili değildir. Zarif demir parmaklıklar kasrın sınırlayıcı elemanı olarak kullanılmıştır.

Kasrın bahçesi diğer saray ve kasır yapılarına göre oldukça sadedir. Kasrın giriş kısmının tasarımında geniş çim alanlar ve bu çim alanlarda şekil verilmiş çalılar olarak uygulanmıştır.

Kasrın bahçesine girişte, sağ ve solda olmak üzere bitkisel düzenlemeler yapılmıştır. Kasrın ön bahçesinde; çim alan içinde şekil verilmiş *Taxus baccata* (yaygın porsuk) ve *Buxus sempervirens* (adi şimşir) ağaçları yer almaktadır. Bu çimenlik alanın sağında ve solunda simetrik dairesel iki küçük havuz bulunmaktadır (Şekil 2.18- 2.19).

Şekil 2.18 Küçükse Kasrı peyzaj tasarımı (Orijinal 2014)

Şekil 2.19 Küçük Kasrı ön bahçesi (Orijinal 2014)

Kasrın kuzey cephesinin bulunduğu yönde bir kapı yer almaktadır ve bu kapı bahçenin devamı olan şu anda kafeterya olarak işletilen bahçeye açılmaktadır. Bu kapının sağında ve solunda *Taxus baccata* (yaygın porsuk) ağaçları bulunmaktadır. Bu bahçenin ortasında *Platanus orientalis* (doğu çınarı) ağaçları altında büyük bir çeşme yer almaktadır. Küçük İskelesi ile Kasır arasında Sultan III. Selim, 1806'da annesi Mihrişah Sultanın adına mermerden bir çeşme yaptırmıştır (Anonim 2016d). Bu çeşmenin yanında ise namazgah ve taşı bulunmaktadır. Küçük Kasrı bahçesini özgün kılan en önemli yapısal öge başka hiçbir kasır bahçesinde görülmeyen, namazgah ve yanında yer alan mermer çeşme yapısıdır (Şekil 2.20).

Kasrın kuzey- batı cephesindeki merdivenlerin ortasında çeşmeli havuz yer almaktadır. Kasrın deniz yönünde bulunan demir parmaklıklar *Rosa* sp. (gül) ile çevrelenmiştir (Şekil 2.21).

Şekil 2.20 Küçüksu Kasrı namazgah ve çeşme (Anonim 2015d)

Şekil 2.21 Küçüksu Kasrı arka bahçedeki demir korkuluklar ve sarmaşık güller (Orijinal 2014)

Kasır bahçesinde bulunan yürüyüş yolları çakıl olarak düzenlenmiştir. Çim alanların etrafında bordür bulunmamaktadır. Namazgahın konumlandığı bahçede yollarda granit taştan Arnavut kaldırımı şeklinde döşenmiştir ve yeşil alanlar bordür ile sınırlandırılmıştır.

Aydınlatma elemanları, yapıldığı dönemin mimari üslubu olan Barok tarzını yansıtmaktadır. Bahçeyi çevreleyen demir parmaklıklar boyunca demir döküm aydınlatma direkleri bulunmaktadır. Bu aydınlatmalar sık aralıklarla yerleştirilmiştir. Bugün kasrın bahçesinde gece kullanımını sağlayabilmek ve teşhir için spot aydınlatmalar yerleştirilmiştir (Şekil 2.22).

Şekil 2.22 Küçüksu Kasrı bahçesinde bulunan aydınlatmalar (Orijinal 2014)

Bahçede yer alan mevcut bitki türleri;

Buxus sempervirens (adi şimşir), *Cedrus libani* (Lübnan sediri), *Cupresus sempervirens* (Akdeniz servisi), *Euonymus japonica* (yeşil taflan), *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya), *Phoenix canariensis* (yalancı hurma), *Pinus pinea* (fıstık çamı), *Picea*

orientalis (doğu ladini), *Platanus orientalis* (doğu çınarı), *Rosa* sp. (gül) ve *Taxus baccata* (yaygın porsuk)'dır.

2.1.3 Ihlamur Kasrı

Ihlamur Kasrı; Beşiktaş ve Nişantaşı arasında yer alan vadide bulunan Ihlamur Mesiresi'nde yer almaktadır. 24.724 m² bir alana sahip Ihlamur Kasrı; Beşiktaş'ta Nüzhetiye Caddesi'nin kavşağında, Ihlamur ve Teşvikiye arasında bulunmaktadır.

Abdülmecit tarafından Nigoğos Balyan'a 1849-1855 yılları arasında, "Merasim Köşkü" ile "Maiyet Köşkü" olarak adlandırılan iki kasır yaptırılmıştır (Taşer 2012) (Şekil 2.18). Merasim Köşkü (törenler için düşünülmüş ve kullanılmıştır) , Maiyet Köşkü (Sultanın maiyeti, kimi zaman da haremi için kullanılmıştır) adları ile anılan yapıların, ikisine birden Ihlamur Kasrı (ya da kasırları) adı verilmiştir (Şekil 2.23).

Şekil 2.23 Ihlamur Kasrı Merasim Köşkü (Orijinal 2014)

Merasim Köşkü, yüksek bir subasman üzerine tek kattan oluşan dikdörtgen sade planlı olarak, düzgün kesme taş ile inşa edilmiştir. 1980'lerin başında onarılan yapının giriş

cephesinde iki taraflı bir merdiven ve balkon bulunmaktadır (Taşer 2012). Ön cephede at nalı biçiminde bir merdiven ve iki yanda balkonlar ile zenginleştirilmiştir (Şekil 2.24). Merdiven kollarının ulaştığı terastan yapıya girilmekte; giriş holünün iki yanında iki oda ile çatıya bağlantıyı sağlayan bir ara mekan bulunmaktadır.

Şekil 2.24 Ihlamur Kasrı Merasim Köşkü ön cephesi (Orişinal 2014)

Merasim Köşkü, batı etkili dekoratif malzemeler ile bezeli dış cephesinin aksine, yapının iç mekan olarak daha sadedir. Subasman katına giriş, yapının iki yanındaki balkonları taşıyan kolonların ardındaki iki kapıdan sağlanmaktadır. Dikdörtgenin uzun kenarındaki cephenin ortasında kemerli bir kapı ile iki yanında ikişer açıklıklı birer pencere grubu yer almaktadır (Taşer 2012).

Üst kat ise oldukça abartılı ve açıklıklar organik bir bütünlük içinde, girlandlar, vazolar, istiridye kabukları, yalancı sütunlar ile bezenmiştir. Çatı parapeti açıklıkların üstüne gelen kesimlerde yoğun bir karakter kazanarak yükselmektedir. İç mekan özellikleri giriş holünün iki yanında birer oda yer almaktadır. Cephede kullanılan bezeme öğeleri iç mekanda tekrar edilmiş ancak daha sade bir biçimde uygulanmıştır. İç mekanda dış cepheye ek olarak rokoko kartuşlar kullanılmıştır (Taşer 2012).

Merasim Köşkü barok tarzı oymalar ile bezenmiştir. Tavanlar manzara resimleri ile kaplı, şöminenin süslemelerinde kullanılan porselenler, yıldız porselen fabrikasının ürünleridir (Taşer 2012). Köşk, kristal avizeler, Avrupa üslubu birçok mobilya, hereke halıları ve süslü vazolar ile dekore edilmiştir. Merasim Köşkü, ön cephesinde, dönemin üslubunu yansıtan Barok çizgiler taşıyan merdiveni, hareketli kabartmaları ile bezenmiş bir yapılanmaya sahiptir (Taşer 2012).

Şekil 2.25 Ihlamur Kasrı Maiyet Köşkü (Orijinal 2014)

Maiyet Köşkü'nün havuzlu bahçeye bakan güney cephesi, aynı Merasim Köşkü'nün doğu cephesi gibi, üçlü bir kompozisyon oluşturmaktadır (Şekil 2.25). Orta bölümün duvar yüzeyi, geriye çekilerek, ahşap kanatlı, yuvarlak kemerli kapı yerleştirilmiştir. Bodrum ve zemin katları, tüm cepheleri dolaşan yatay bir silme ile ayrılmıştır. Ortada çift taraflı, geniş, mermer giriş platformunun iki yanında üç basamakla yarım daire biçiminde birer düzlüğe, buradan da at nalı biçimli, iki kollu merdivenle kapıya ulaşılmaktadır. Giriş önü, ajurlu korkulukla balkon görünümü kazanmış, altta merdiven kolları arasında kalan yüzey, sade panolara ayrılmıştır.

Simetrik düzenlenen doğu ve batı cephelerinde ortada yuvarlak kemerli, yanlarda ise düz atkılı pencereler üçlü grup oluşturmakta ve bu düzen cephe boyunca iki kez tekrarlanmaktadır. Kuzey cephe, güney cephede olduğu gibi üç düşey bölüme ayrılmaktadır. Dar, uzun düşey dikdörtgen pencereler, ortada üçlü, yanlarda ikili gruplar oluşturmaktadır.

Maiyet Köşkü ise; Merasim Köşkü'ne oranla daha az dekoratif bir yapı olmasının yanı sıra, bir orta sofaya açılan köşe odalarından oluşan mekan düzenlemesi ile daha geleneksel bir şema sergilemektedir. Yükseltilmiş bodrum katı üzerine tek katlı, dikdörtgen planlı bir yapıdır (Şekil 2.26). Girişin ortasında bir hol ve merdivenler ile köşelerde 4 adet oda yer almaktadır. Maiyet Köşkü'nün odalarından her birinin duvarları farklı renklerde ve mermer görünümü veren şütük işçiliği ile kaplanmıştır (Taşer 2012).

Maiyet Köşkü'nün havuzlu bahçeye bakan güney cephesi, aynı Merasim Köşkü'nün doğu cephesi gibi, üçlü bir kompozisyon oluşturmaktadır. Orta bölümün duvar yüzeyi geriye çekilerek, ahşap kanatlı, yuvarlak kemerli kapı yerleştirilmiştir. Bodrum ve zemin katları, tüm cepheleri dolaşan yatay bir silme ile ayrılmıştır. Ortada çift taraflı, geniş, mermer giriş platformunun iki yanında üç basamakla yarım daire biçiminde birer düzlüğe, buradan da at nalı biçimli, iki kollu merdivenle kapıya ulaşılmaktadır (Taşer 2012). Giriş önü, ajurlu korkulukla balkon görünümü kazanmış, altta merdiven kolları arasında kalan yüzey, sade panolara ayrılmıştır.

Şekil 2.26 Ihlamur Kasrı Maiyet Köşkü (Orijinal 2014)

2.1.3.1 Ihlamur Kasrı peyzaj tasarımı

Batıya doğru hafif eğimli 24.724 m²'lik bir arazinin, güneybatı köşesinde Merasim Köşkü ve kuzeydoğusundaki Maiyet Köşkü, dairesel planlı havuzlu bahçeye bakan ön cepheleri ile birbirine dik eksenlerde konumlanmış, yer yer yüksek, bazı kısımlarda da döküm parmaklıkların sınırladığı duvarla çevrilmiştir (Taşer 2012) (Şekil 2.27).

Rosa sp. (gül) dolu olan bu bahçede iki kasır arasındaki aslanlı havuz 1978-1985 yılları arasındaki restorasyon sırasında çıkarılıp onarılmış ve tekrar kullanılmaya başlanmıştır (Şekil 2.28)(Yiğit 2006).

Şekil 2.27 Ihlamur Kasrı bahçesi ve döküm parmaklıklar (Orijinal 2014)

Şekil 2.28 Ihlamur Kasrı aslanlı havuz (Orijinal 2014)

İki ana yapı arasındaki ortası havuzlu, çim zemine oldukça geniş yer veren, yer yer havuz çevresindeki küçük bitki kümeleri ile hareketlendirilmiştir. Biçimsel özellikler açısından batı özellikleri taşımaktadır. Ayrıca havuz çevresinde havuz eğrisine uygun bir çizgisi olan küçük gezinti yolu da barok bahçelerinden izler taşımaktadır. Ihlamur Kasrı bahçesi yedi setten oluşmaktadır.

Bahçe, Türk ve Barok üslupların özelliklerini bir arada taşımaktadır (Yiğit 2006). Bugün havuz kenarında görülen aslan heykelleri eski tarihi görsel kaynaklar değerlendirildiğinde özgün olmadığı belirlenmektedir (Şekil 2.29) . Kasrın yan ve arka bölümleri ise aksları ve bitkisel kullanımları açısından Türk bahçesi özelliklerini yansıtmaktadır. Merasim ve Maiyet Köşkü'nün bulunduğu dairesel formlu bahçe içinde bulunan informel çizgili havuz etrafında tasarlanan çim parterleri, genel bahçe çizgilerini belirlemektedir. Havuzun çevresinde yer alan gölge veren ağaçların oluşturdukları küçük gruplar tipik Türk bahçesi özelliklerini yansıtmalarıdır (Yiğit 2006). Havuz çevresinde belli aralıklar ile yerleştirilmiş bodur ağaçlar, çim alanı kaplayan ve ağaç diplerine kadar gelen sarmaşıklar bulunmaktadır.

Şekil 2.29 Ihlamur Kasrı havuzun kenarında bulunan aslan heykeli (Anonim 2014e)

Türk bahçesindeki gölgelik ve kuytu alanlar yaratılması fikrini destekleyen anlayış olan sık olarak dikilmiş ağaçlar bu küçük set bahçesinde de görülmektedir (Yiğit 2006). Ayrıca ağaç çanaklarında görülen çiçekler doğal bir etki yaratmaktadır.

Maiyet Köşkü'nün karşısındaki birinci settin ortasında dairesel fiskiyeli bir havuz ve bir tane *Tilia tomentosa* (gümüşi ıhlamur) ağacı bulunmaktadır (Şekil 2.30). Havuzun bulunduğu settin duvarın ortasında ise bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 2.31)

Şekil 2.30 Ihlamur Kasrı birinci sette bulunan çeşme (Orijinal 2014)

Kasır yapılarının kuzeyindeki alanda informel yapıda bir havuz daha bulunmaktadır. Bu havuzun etrafı çiçek tarhı ile çevrelenmiştir. Havuzun bulunduğu bu bahçede gelen ziyaretçilere hizmet etmesi için bir kafe yer almaktadır.

Bahçede, oldukça boylu *Ginkgo biloba* (mabet ağacı) başta olmak üzere, uzakdoğu kökenli ağaçlar ile *Tilia tomentosa* (gümüşi ıhlamur), *Celtis australis* (adi çitlembik), *Platanus orientalis* (doğu çınarı), *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya),

Cedrus sp. (selvi.), *Laurus nobilis* (Akdeniz defnesi) ve *Aesculus hippocastanum* (beyaz çiçekli atkestanesi) gibi ağaçların oluşturdukları gölgeli küçük gruplar, Türk bahçesi geleneğinin yansımalarıdır.

Şekil 2.31 Ihlamur Kasrı birinci sette bulunan fıskiyeli havuz (Orijinal 2014)

Ayrıca; *Acer negundo* (dişbudak yapraklı akçaağaç), *Aesculus hippocastanum* (beyaz çiçekli atkestanesi), *Cedrus libani* (Lübnan sediri), *Cedrus deodora* (himalaya sediri) gibi boylu ağaçlar bulunmaktadır. Bitkisel tasarımında yerli ağaçlar dışında *Cedrus atlantica* 'Glaucua' (mavi sedir), *Sequoania sempervirens* (sahil sekoyası), *Ginkgo biloba* (mabet ağacı) gibi ağaçlar yabancı orijinli ağaçlar kullanılmıştır. Bitkisel tasarımında kullanılan ağaçlar arasında kasra adını veren *Tilia tomentosa* (ıhlamur) bahçe içinde pek fazla rastlanmamaktadır. Havuz çevresinde belli aralıklarla yerleştirilmiş bodur ağaçlar, çim alan, kaplayan ve yer yer ağaç diplerine kadar gelen sarmaşıklar yer almaktadır. Ayrıca havuz etrafında dikkat çeken diğer bir bitki de

Cortaderia selloana (pampas otu) ‘dır. Herdem yeşil olan bu bitki yazın sonuna doğru açan krem-beyaz çiçekleri ile bahçeye farklı bir etki kazandırmaktadır.

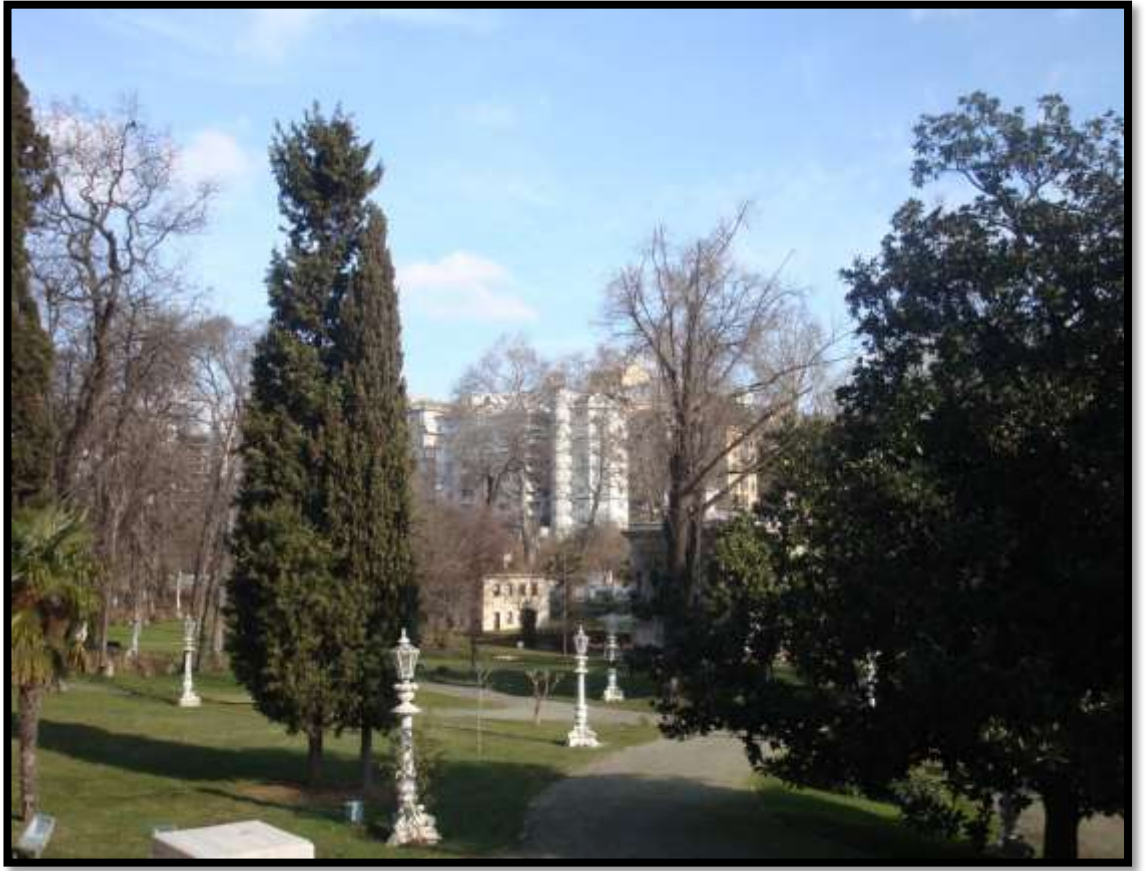
Bahçe düzenlemesinde genelde geniş çim alanlara yer verilmiştir. Tarhların kenarlarına yol güzergahları boyunca mevsimlik çiçeklerden çiçek parterleri düzenlenmiştir. Arka bahçeyi ön bahçeye bağlayan yolun iki tarafında ağaçlıklı çim alanları sirkülasyon alanlarından ayırmak amacı ile, yolun sınırlarını oluşturan *Hydrangea macrophylla* (ortanca) dizileri gölge veren geniş tepeli ağaçların altında kullanılmıştır. Kasır yapılarının kuzeyinde yer alan informel havuz etrafındaki genel bitkilendirme anlayışı diğer bahçelerdeki gibi gölgelik alanlar yaratılmasına yöneliktir. Bu amaçla *Ulmus minor* (ova karaağacı) gibi iri gövdeli ve geniş tepeli ağaçlar kullanılmıştır. Ihlamur kasrı bahçesinde yaprak döken geniş tepeli ağaçların yanı sıra *Cedrus libani* (Lübnan sediri), *Cedrus deodora* (himalaya sediri) gibi iğne yapraklı ağaçlar da bulunmaktadır.

Bahçe içinde bulunan yollar granit küp taşla döşenmiştir (Şekil 2.32). Yeşil alanlar bordürle sınırlandırılmıştır. Arka bahçede bulunan informel havuzun buluşu alanda granit plak taş kullanılmıştır. Üst sette döşemede kayrak taşı kullanılmıştır.

Şekil 2.32 Ihlamur Kasrı küp taş döşeme (Orijinal 2014)

Kasrın bahçesinde aydınlatma elemanları, yapıldığı dönemin mimari üslubu olan Barok tarzını yansıtmaktadır. Büyük *Tilia tomentosa* (gümüşi ıhlamur) ağaçlarının gölgesinde kalan bahçeyi aydınlatabilmek için sık aralıklarla yerleştirilmiştir (Şekil 2.33). Kafenin bulunduğu alanda, bahçenin genelinde kullanılan aydınlatma elemanlarının yanı sıra gece kullanımını sağlayabilmek için günün teknolojisine uygun aydınlatma elemanları da kullanılmıştır. Bahçeyi sınırlandıran yollar üzerinde düzenli aralıklarla aydınlatma elemanları yerleştirilmiştir. Ayrıca kasır yapıları gece kullanımı ve teshir için spot aydınlatma elemanları ile aydınlatılmaktadır (Yiğit 2006).

Şekil 2.33 Ihlamur Kasrı bahçesindeki aydınlatma elemanları (Orijinal 2014)

Kasırda bulunan bitki türleri;

Acer campestre (ova akçaağacı), *Acer negundo* (dişbudak yapraklı akçaağaç), *Aesculus hippocastanum* (beyaz çiçekli atkestanesi), *Araucaria araucana* (Şili arokaryası), *Buxus sempervirens* (adi şimşir), *Cedrus atlantica* (atlas sediri), *Cedrus deodora* (himalaya

sediri), *Cedrus libani* (Lübnan sediri), *Celtis australis* (adi çitlembik), *Cercis siliquastrum* (erguvan), *Chaenomeles japonica* (Japon ayvası), *Chamaecyparis pisifera* 'Plumosa', *Chamaerops excelsa* (tüylü bodur Akdeniz palmyesi), *Cortaderia selloana* (pampas otu), *Corlyus maxima* 'Atropurpurca' (kırmızı yapraklı süs fındığı), *Crataegus monogyna* (adi alıç), *Cydonia oblonga* (ayva), *Cupressus sempervirens* (Akdeniz servisi), *Elaeagnus pungens* 'Maculata' (süs iğdesi), *Euonymus japonica* (yeşil taflan), *Forsthyia x intermedia* (altın çanağı), *Forsythia viridissima*, *Fraxinus angustifolia* (sivri meyveli dişbudak), *Ginkgo biloba* (mağbet ağacı), *Gleditsia triacanthos* (gadiçya), *Hydrangea macrophylla* (ortanca), *Juglans regia* (adi ceviz), *Lagerstroemia indica* (oya ağacı), *Laurus nobilis* (akdeniz defnesi), *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya), *Magnolia x sonlangiana*, *Mahonia aquifolium* (sarı boya çalısı), *Nerium oleander* (zakkum), *Philadelphus coronarius* (filbahri), *Phillyrea latifolia* (akçakesme), *Phoenix canariensis* (yalancı hurma), *Picea pungens* (mavi ladin), *Pinus pinea* (fıstık çamı), *Platanus x acerifolia* (Londra çınarı), *Platanu sorientalis* (doğu çınarı), *Populus nigra* (kara kavak), *Pyracantha coccinea* (ateş diken), *Quercus coccifera* (kermes meşesi), *Quercus robur* (saplı meşe), *Robinia pseudoacacia* (yalancı akasya), *Sequoia sempervirens* (sahil sekoyası), *Sophora japonica* 'Pendula' (ters aşılı sofora), *Syringa vulgaris* (adi leylak), *Taxus baccata* (yaygın porsuk), *Tilia tomentosa* (gümüşü ıhlamur), *Tilia platyphyllos* (büyük yapraklı ıhlamur), *Ulmus minor* (ova karaağacı) ve *Yucca filamentosa* (avize çiçeği)'dır (Yiğit 2006).

2.1.4 Maslak Kasırları

Maslak Kasırları; Sarıyer İlçesi, Büyükdere Caddesi'nde, Levent ve Ayazağa semtlerini birbirine bağlayan ana yolun sağında, İstinye ile Tarabya kavşaklarının birleştiği noktada, Haznedar Çiftlik arazisi içinde bulunmaktadır.

Maslak Kasırları II. Mahmut zamanında inşa edilmiş, Abdülaziz döneminde yapılan eklemeler ile tamamlanmıştır (Anonim 2014f). 1866 yılında Sultan Abdülaziz tarafından bugünkü kasır, Sarkis ve Agor Balyan'a yaptırılmıştır (Eren vd. 1994). 170 dönümlük orman arazisinin ortasında bir koruluğun içinde yer alan Maslak

Kasırları'ndan; Kasrı Hümâyûn, Mâbeyn-i Hümâyûn ve Limonluk, Çadır Köşk ve Paşalar Dairesi bugüne ulaşabilmiştir (Anonim 2014g) (Şekil 2.34-2.36). Boğaziçi'nin Karadeniz'e açıldığı noktayı çok iyi görebilen bir konumda yer almaktadır.

Şekil 2.34 Maslak Kasırları (Orijinal 2014)

Kasırda ayrıca bir çatı katı yapılmıştır. Cephe düzeninde pencere dizileri ile çatı katının pencereleri uyumlu bir düzen içerisinde tasarlanmıştır (Şekil 2.35). Katlar arasında saçaklar ve silmeler bulunmaktadır. Ayrıca cephe duvarlarının köşelerine geniş pilasterler ve pervazlar yerleştirilmiştir. Mabeyn-i Hümayun Kasrı, kasırların bulunduğu alanın kuzeybatısında yer alan küçük tek katlı bir yapıdır (Eren vd. 1994). Mermer basamaklı girişin sağ ve solunda birer oda, arkasında ise büyük bir salon bulunmaktadır (Eren vd.1994). Kasrın cephesinde, pencereleri çevreleyen tuğlalar ile dekoratif bir görünüm sağlanmıştır. Basık kemerli ve kepenkli yüksek pencereler cepheye özel bir hareket kazandırmaktadır (Eren vd.1994).

Şekil 2.35 Ksar-ı Hümayun (Orijinal 2014)

Şekil 2.36 Çadır Köşkü (Orijinal 2014)

Kasr-ı Hümayun'un kuzeydoğusunda yer alan Paşalar Dairesi, Kasr-ı Hümayun'a paralel konumda olup; bu binanın güvenlik için yapıldığı düşünülmektedir. Tek katlı, kagir olarak inşa edilen binanın, yolda ve setli bahçe üzerinde olmak üzere iki girişi bulunmaktadır. Ana girişin iki kanadında koridorlara açılan odalar sıralanmıştır. Girişin sol tarafında ise içerisinde külhanın da bulunduğu bir hamam yer almaktadır (Şekil 2.37). Bu hamamın bahçe yönünden ikinci bir giriş de bulunmaktadır. Yapı basık kemerli pencere dizilerine sahip cephe düzenlemesi ile Mabeyn-i Hümayun'la benzerlik göstermektedir (Eren vd.1994).

Kasr-ı Hümayun'un kuzeybatısında Çadır Köşkü yer almaktadır. Köşk alt katta ocaklı bir mekan ile üst katta tek bir odadan meydana gelmiş sekizgen planlı bir yapıdır (Anonim 2014h). Üst kattaki odaya mermer basamaklı çift yönlü ve demir korkuluklu bir merdivenle çıkılmaktadır. Köşkün etrafı balkonla çevrili olup, balkon korkulukları, çatı saçakları ve kolon ahşaptır (Anonim 2014h).

Şekil 2.37 Paşalar Dairesi (Orijinal 2014)

Kasr-ı Hümayun'un kuzeybatısında yer alan Mabeyn-i Hümayun, tek katlı, kagir bir yapıdır. Sultan'ın özel dairesidir. Mermer basamakla çıkılan girişin sağ ve solunda birer oda ve arkada büyük bir salon bulunmaktadır. Kasrın pencerelerini çevreleyen tuğla malzeme ile cephelere dekoratif bir görüntü kazandırmıştır. Pencere dizilerinin sıklığı ve düzeni, Kas-ı Hümayun'la belirgin bir bütünlük oluşturmaktadır. Basık kemerli ve kepenkli yüksek pencereler ve giriş kısmındaki iki mermer sütunun taşıdığı döküm korkuluklu bir balkon bulunmaktadır.

Çadır Köşkü; Kasr-ı Hümayun'un kuzeybatısında yer almaktadır. Altta ocaklı bir mekan ile üstte tek odadan oluşan, iki katlı, sekizgen planlı bir yapıdır (Eren vd.1994). Üstteki odaya çift kollu, mermer basamaklı ve demir korkuluklu bir merdiven ile çıkılmaktadır. Köşkün etrafı balkon ile çevrilidir. 360 derece etrafa bakılabilen ahşap korkuluklu bir balkondur. Balkon korkuluklarında, çatı saçaklarında ve direklerinde, ahşap süslemeler kullanılmıştır. Alt katta ise mutfak bulunmaktadır.

Mabeyn-i Hümayun'dan ulaşılan limonluk ise; farklı bitkil türleri ile, *Camellia japonica* (kamelya), *Musa californica* (muz) ve ortasında havuz bulunan bir cam seradır (Şekil 2.38). Serada II. Abdülhamit'in Fransa'da getirttiği *Camellia japonica* (kamelya), asırlık *Citrus × limo* (limon) ağaçları ve pek çok bitki ve yapay bir mağara ile ufak bir göleti de bulunmaktadır (Eren vd.1994).

Şekil 2.38 Limonluk (Orijinal 2014)

2.1.4.1 Maslak Kasırları peyzaj tasarımı

Maslak kasırları, çeşitli bitki türlerinin, yapay bir gölet ve havuzların bulunduğu 170 dönümlük bir koruluğun içinde bulunmaktadır. Maslak Kasırları büyük bir korluğun içinde manzaraya hakim bir şekilde konumlandırılmıştır. Kasrın etrafı taş duvarlarla çevrelenmiştir. Kasrın bahçesinde daha çok formal tasarımlara yer verilmiştir (Şekil 2.39). Geniş çim alanlar peyzaj tasarımının genel çizgilerini oluşturmaktadır.

Şekil 2.39 Malak kasırları plan şeması (Orijinal 2014)

Kasrı Hümayun'un ön bahçesinde yapay bir mağara ve havuz bulunmaktadır. Kasrı Hümayun ile limonluk arasında kalan bahçedeki çim parterleri formal bir şekilde tasarlanmıştır. Bu çim parterleri genel bahçe çizgilerini belirlemektedir.

Kasrı Hümayun'un arka tarafındaki bahçenin ortasında elips çiçek parteri ve parterin ortasında havuz bulunmaktadır. Elipsin iki yanında simetrik olarak, mevsimlik çiçekler ve *Buxus sempervirens* (adi şimşir) ile tasarlanmış bitkisel düzenlemeler yapılmıştır.

Kasr-ı Hümayun'un arka bahçesinde merdivenlerin yan tarafında istinat duvarı boyunca *Prunus laurocerasus* (karayemiş) bitkileri bulunmaktadır. Arka bahçedeki duvar sınırları boyunca *Rosa* sp. (gül) bitkisi dikilmiştir. Kasrın sağında ve solunda arkaya bahçeye inilen merdivenler yer almaktadır. Kasırla merdivenler arasında simetrik olarak *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) ağaçları bulunmaktadır. Kasrın arka bahçesinde; *Lagerstroemia indica* (oya ağacı), *Howea forsteriana* (kentia palmyesi), *Cupressus sempervirens* (Akdeniz sevisi) ağaçları da bulunmaktadır.

Çadır Köşk ile Mabeyn-i Hümayun'un arasında informal çim alanlar yer almaktadır. Bu çim alanlarda gruplar halinde *Rosa* sp. (gül) ve *Hydrangea macrophylla* (ortanca) bulunmaktadır. Çadır köşkün önündeki parter tamamen *Rosa* sp. (gül) ile kaplı olup *Buxus sempervirens* (adi şimşir) ile çevrelenmiştir.

Çadır köşk ile limonluk arasında kalan alanda *Buxus sempervirens* (adi şimşir) ağaçları ile sınırlandırılmış informal bitki parterleri bulunmaktadır. Bu alanın ortasında informal bir havuz vardır. Havuzun korkulukları ahşaptır ve havuzun kenarları boyunca; *Cortaderia selloana* (pampasotu), *Yucca filamentosa* (avize çiçeği), *Juniperus* sp. (ardıç) gibi çalılar ve çiçekler ile çevrelenmiştir. Bu alan ve çevresi bugün çay bahçesi olarak kullanılmaktadır. Kasrı Hümayun' un bulunduğu ön bahçede çakıl ve Arnavut kaldırımı şeklinde küp taş döşeme kullanılmıştır. Kasrı Hümayun'a gidilen aks boyunca döşeme olarak Arnavut kaldırımı kullanılmıştır (Şekil 2.40).

Şekil 2.40 Kasrı Hümayun'un girişinden döşeme detayı (Orijinal 2014)

Paşalar Dairesi ve Kasrı Hümayun'un bulunduğu bahçede tasarımda küp taş döşeme kullanılmıştır. Mabeyni Hümayun ve Çadır köşkün bulunduğu bahçede de küp taş döşeme tercih edilmiştir.

Kasrın bahçesinde, demir döküm beyaz aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Bugün kasrın bahçesinde gece kullanımını sağlayabilmek ve teşhir için spot aydınlatmalar yerleştirilmiştir

2.1.5. Hidiv Kasrı

Hidiv Kasrı, İstanbul'un Beykoz İlçesinde, Çubuklu sırtlarında konumlandırılmış bir yapıdır. 1907 yılında Mısır'ın son hıdivi Abbas Hilmi Paşa tarafından İtalyan mimar Delfo Seminati'ye yaptırılmıştır (Anonim 2014i). Yapı dönemin mimari akımına uygun olarak Art Nouveau tarzında inşa edilmiştir (Şekil 2.41).

Şekil 2.41 Hidiv Kasrı (Orijinal 2014)

Hidiv Kasrı'nın ana girişinin ortasında mermerden bir çeşme bulunmaktadır. Kasır yapısının içinde de çeşme ve havuzlar bulunmaktadır. Kasrın salonları arasındaki bağlantılar, havuzun etrafında daire çizmekte ve bu daire yalnızca giriş holünde kesintiye uğramaktadır. Tavan ise vitray ile kaplı bir tepe penceresi bulunmaktadır.

Giriş katındaki şömineli salonun üstündeki daire biçimindeki parçada yer alan iki büyük yatak odası; lambripleri, iç tuvalet ve banyoları ile dikkat çekmektedir. Binanın bir diğer özelliği ise; Boğaziçi'nin büyük bir bölümünün seyredilebildiği kulesidir. Hem asansör, hem de merdiven ile çıkılabilen bu kulenin balkonlu bir orta katı ve üstü açık bir terası bulunmaktadır. Bina kulesi İstanbul'un o dönemde buharla çalışan ilk asansörlerinden birine sahiptir (Anonim 2014j).

Güney yönüne bakan ana giriş kapısından önce, birinci hole girilmektedir. Holün sağından iki basamaklı bir kapı ile iç-içe iki büyük odaya geçilmekte, sol tarafındaki bir kapı ile, solda giriş katta bulunan mutfığa ve hemen onun sağındaki bir merdiven ile de aşağıda mutfak bölümüne ulaşılmaktadır (Anonim 2014k).

Geniş bir arazide konumlanmış olan Hidiv Kasrı bodrum ve iki buçuk kata sahip, seyir kuleli, karma sistemli bir yapıdır. Doğu yönünde düz; kuzey - batı ve güney yönlerinde yarım daire biçimi bir cepheye sahiptir.

Hidiv Kasrı, 1000 m²'lik bir alana üzerine inşa edilmiştir (Anonim 2014k). Bir bodrum ve iki buçuk katlı, iki farklı katta seyir kuleleri ile manzara yönünde açılım gösteren dörtte bir daire dilimi kütleli görünümüne, kırma çatılı, geniş saçaklıdır. Ana giriş, kütlenin ön cephe aksından sağlanmaktadır. Kasır yukarıdan bakıldığında dörtte bir daire dilimi şeklinde bir kütle olarak görülmektedir. Boğaz'ın kuzey-güney hattına paralel konumlandırılan giriş cephesinin iki ucunda, farklı kotlarda bir diğerinden yüksek iki seyir kulesi tasarlanmıştır. Kuleler kare planlıdır. Hareketli çatıları sayesinde ağır kütle etkisi kaybolmuştur. Kasır, taş, pres tuğla, blok mermer sütunlar ve çelik konstrüksiyon malzemelerinin karma olarak kullanıldığı bir yapıdır.

2.1.5.1Hidiv Kasrı Peyzaj tasarımı

Hidiv Kasrı, Çubuklu Korusunun içinde yer almaktadır. 270.000 m²'lik bir alanı kapsayan Çubuklu Korusu, her biri künyeli ve soy kütüğüne sahip asırlık ağaçlar ile kaplıdır. Bahçe düzenlemesinde genelde tarhlar geniş çim alanları olarak düşünülmüştür. Çim alanlar içinde de boylu ağaçlar bulunmakta ve bu alanlar içinde çeşitli çiçek düzenlemeleri yer almaktadır. Yollar boyunca alle şeklinde karşılıklı boylu ağaçlar sirkülasyon alanlarının kenarlarına tasarlanmıştır. Bahçe içinde boylu *Pinus pinea* (fıstık çamı), *Sophora japonica* (Japon soforası), *Cupresus sempervirens* (Akdeniz servisi) ve *Platanus orientalis* (doğu çınarı) dikkati çekmektedir.

Gezinti yolları boyunca çiçek parterleri tasarlanmıştır (Şekil 2.42).

Şekil 2.42 Hidiv Kasrı bahçesi (Orişinal 2015)

Kasrın yakın çevresindeki çim alanlarda daha çok ibreli bitki kullanılmıştır. Bu çim alanları içinde sincap heykelleri bulunmaktadır. Kasrın ön tarafında uzunlamasına dikdörtgen bir alan yer almaktadır. Bu alanda mermerden döşeme kullanılmıştır ve dikdörtgen kaskatlı – fiskiyeli bir havuz bulunmaktadır.

Koruluk alanda bazı yol kenarları boyunca drenaj kanalları bulunmaktadır (Şekil 2.43). Hidiv Kasrı'nın kuzeydoğu cephesinde, mermer salondan çıkınca ulaşılan "gül bahçesi", *Thuja* sp. (mazi) ile çevrelenmiştir. Bu bahçede *Rosa* sp. (gül), ortasında ise fiskiyeli bir havuz bulunmaktadır. 100 metre uzunluğunda olan gül bahçesinin, mermer salona en uzak noktasında iç içe fiskiyeli iki havuz yapılmıştır, bu havuz kaskatlar halinde uzanmaktadır. Ayrıca, ara havuzların arası renkli camlar ve aynalarla desteklenerek çevredeki güllerin yansıması sağlanmıştır. Kasrın bahçesi batılı tarzda olduğu halde İslam bahçelerindeki 'Cennet Bahçesi' anlayışı da gül bahçesinde hakimdir.

Şekil 2.43 Hidiv Kasrı drenaj kanalları (Orijinal 2014)

Hidiv Kasrı'nın bahçesinde, ana gezinti yollarında ve heykellerin altında kayrak taşı kullanılmıştır. Ara gezinti yollarında ise küp taş döşeme kullanılmıştır. Kasrın girişinde ve kasrı çevreleyen yollarda ise mermer döşemeye yer verilmiştir. Kasrın girişinin bulunduğu ön bahçede çim alanları çevrelemek için mermer bordür kullanılmıştır (Şekil 2.44).

Kasrın girişinde bulunan basmıklarda küp taş döşeme kullanılmış, bu basamaklar mermer döşeme ile çevrelenmiştir.

Kasrın bahçesinde gezinti yolları boyunca kullanılan aydınlatmaların; kaide ve gövde dökme demir, fener kısımları pirinçtir.

Şekil 2.44 Hidiv Kasrı mermer döşeme detayı (Orijinal 2015)

2.2 Osmanlı Dönemi Kasırlarında Peyzaj Tasarımı

Osmanlı Dönemi'nde, İstanbul'da her ev veya konakta olduğu gibi padişahlara ait saray, kasır ve köşklerinde birer bahçesi olduğu bilinmektedir. Gerek Osmanlı belgelerinde, gerekse arşiv belgelerinde bu gibi yerlerden bahçe olarak bahsedilmektedir.

Osmanlı dönemi kasır bahçelerinde, özellikle 18. yüzyıldan sonra inşa edilmiş yapıların peyzaj tasarımında batı etkileri görülmektedir. En erken dönem kasır yapısı olan

Aynalıkavak Kasrı bahçesi geleneksel yapıdadır; Türk bahçesi özelliklerinin izlenmiş yapı ve yapının çevresinin tasarımı batı etkisi çok azdır.

Osmanlı kasır bahçelerinde, 18. yüzyıl boyunca batı etkisi giderek yaygınlaşmıştır. Avrupa ve özellikle İtalyan yaklaşımı etkiler olmuş, çim alanlar ve çiçek parterleri büyümüş, taş ve teras bölümleri azalmıştır. Aynı yüzyılda bazı yabancı mimarların ve bahçıvanların birçok bahçe düzenlemesi yaptıkları; bu sırada kaskat, labirent, grotto gibi bazı öğeleri de uyguladıkları bilinmektedir (Yiğit 2006).

Osmanlı kasır yapıları bahçeleri genelde büyük bir alan içinde ve setler halindedir. İstanbul kasır yapılarının hepsinin büyük korulukları vardır ve hemen hepsi manzaraya hakim bir alanda bulunmaktadırlar. Kasırların bahçeleri Küçüksu Kasrı dışında; yüksek duvarlarla çevrilidir. Küçüksu Kasrı'nda ise demir döküm parmaklıklar sınırlayıcı eleman olarak kullanılmıştır. İhlamur Kasrı'nın bir bölümünde de demir parmaklıklar kullanılmıştır.

Kasırlar; bahçelerinde kullanılan bitki türleri açısından benzerlik göstermekte, genel olarak aynı bitki türlerine yer verildiği görülmektedir. 19. yüzyıl kasırlarından olan Beykoz ve İhlamur Kasrı'nda yurtdışından getirilmiş bazı egzotik türler de bulunmaktadır. Osmanlı kasır bahçelerinde genellikle dört köşe büyük mermer havuzlar, gölge veren büyük ağaçlar, sarmaşıklı çardaklar, merdivenler, havuzlar (daha ileri dönemlerde yapay göletlerde mevcut) fiskiye, selsebiller ve çeşmelere yer verilmiştir. İstanbul kasır bahçelerinin hepsinde çeşme ve havuz gibi peyzaj yapılarına yer verilmiştir. Beykoz Kasrı'nda hamam işlevi verilmiş bir grotto bulunmaktadır. Maslak Kasırları'nda yapay mağaralar bulunmaktadır. 19. yüzyıllarda yapılmış kasırlarda ise hayvan heykellerine yer verildiği görülmektedir. Küçüksu Kasrı'nda ve Aynalıkavak Kasrı'nda namazgah bulunmaktadır, Aynalıkavak Kasrı'nda bulunan namazgah bugüne ulaşamamıştır.

Kasırların bahçelerinde genelde granit küp taş döşemeler kullanılmıştır. Bazı kasır bahçelerinde çakıl zemin ve plak taş döşemelere de yer verilmiştir. Kasır bahçelerinde aydınlatmalarında, dökme demirden fenerli aydınlatmalar tercih edilmiştir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1 Materyal

Çalışmanın ana materyalini İstanbul'da bulunan Beykoz Kasrı ve yakın çevresi oluşturmaktadır. Beykoz Kasrı'nın tarihi süreç içindeki gelişimi ve güncel durumu hakkındaki her türlü yazılı kaynak, kitap, araştırma; görsel ve yazılı belgeler, haritalar ile literatür (tez, broşür, makale vb.) rölöve çalışmaları, görsel kaynak ve veriler, fotoğraflar, plan ve projeler ile sözlü kaynaklar araştırmanın ana materyali olarak değerlendirilmiştir.

3.2 Yöntem

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan yöntem üç aşamalıdır. Literatür verilerinin değerlendirilmesi, Kasır yapısının konumlandığı alanda gerçekleştirilen arazi, etüt ve analiz çalışmaları ve bu verilerin sentezlenerek değerlendirilmesi yanı sıra diğer kasır yapıları ile karşılaştırılması sonucu elde edilen verilerin sentezlenmesi aşamalarıdır. Bu kapsamında Beykoz Kasrı ve yakın çevresinin tarihi süreç içindeki gelişimi ortaya konmuş, arazi etüt- analiz çalışmaları yapılmış ve elde edilen veriler değerlendirilerek Beykoz Kasrı ve yakın çevrelerinin güncel durumu saptanmıştır. Daha sonra bu bulgular doğrultusunda, Beykoz Kasrı ve yakın çevresi alanın özgün durumuna ilişkin veriler/ bulgular değerlendirilerek tarihi niteliği ve kimliği korunarak Beykoz Kasrı peyzaj tasarımı önerisi geliştirilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1 Beykoz Kasrı

Beykoz Kasrı, Selviburnun'daki 200 dönümlük arazi içinde; manzaraya hakim bir tepe üzerinde yer almaktadır. Kasır iki katlı ve kagir bir yapıdır.

Kavala'da yerleşmiş bir Türk ailesinin mensubu olan, Mısır'da isyan ederek yarı müstakil bir valilik haline getiren Kavalalı Mehmed Ali Paşa tarafından tarihe 'Mısır Meselesi' diye geçen isyan anlaşılmaya bağlandıktan sonra İstanbul'a Sultan Abdülmecidi ziyarete geldiğinde Beykoz Kasrını padişaha hediye olarak yaptırmıştır (Koçu 1961). Kavalalı Mehmet Ali Paşa (1839-1861), Kütahya Antlaşması'ndan 12 yıl sonra İstanbul'u ziyaret ettiğinde, Mısır Hıdivliği'nin Osmanlıya sadakatini göstermek için Hünkâr İskelesi yöresindeki 92.000 m²'lik koruluğu satın alarak, Sultan Abdülmecid'e hediye edilmek üzere Beykoz Kasrı'nın yapımını başlatmıştır (Koçu 1961). Kasır yapısı Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın, ölümü üzerine oğlu Said Paşa tarafından tamamlanmıştır (Koçu 1961). Kasrın temeli 1845 yılında atılmıştır. Kasır Nikogos Balyan'a plan ve projeleri hazırlatılıp yaptırılmıştır. Kasrın mimarı Sarkis Balyandır. Kasrın yapımına 1855 yılında başlanmış, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın ölümü üzerine ve Mısır valiliğinde ikinci halefi oğlu Sait Paşa tarafından on bir yıl sonra 1866 yılında tamamlanmış ve o sırada tahta geçen Sultan Abdülaziz'e armağan edilmiştir (Anonim 2013l).

Yapısı 1854'de tamamlanmış olan Beykoz Kasrının tarihi kitabesi, koru deniz tarafındaki kapısının üzerinde yer almaktadır. Kitabenin düzenleyeni devrin devlet adamlarından Zirver Paşa'dır (Koçu 1961).

O devrin ölçülerine göre sadece kaba inşaat için 6 milyon frank harcadığı kaynaklarda yer almaktadır (Koçu 1961).

Abdülmecid kendisine hediye olarak yaptırılan, hatta bu nedenle ‘‘Mecidiye Kasrı’’ adı da verilen Beykoz Kasrı Kırım Harbi öncesinde tamamlanmıştır. Beykoz Kasrı’na sık sık gelen tek padişah Abdülaziz’dir. II. Abdülhamid Beykoz Kasrı’na hemen hemen hiç gelmemiştir. Kasır, yarım asra yakın bekçiler elinde kapalı kalmıştır. Eşyaların çoğu o dönemde çürüyüp, yok olmuştur (Koçu 1961).

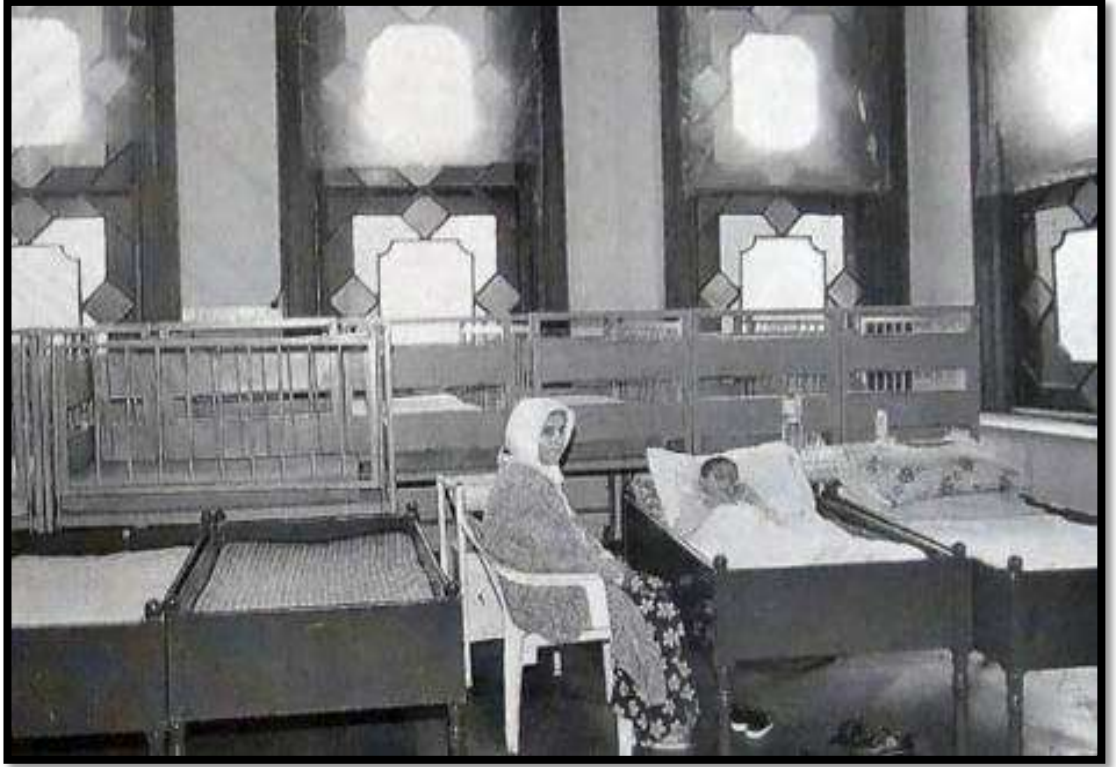
İkinci Meşrutiyet’te, Meclisi Mebusan Reisi Ahmed Rıza Bey, Beşinci Sultan Mehmed Reşad’dan müsaade olarak, mebuslara, ayan azasına ve hkmet görevlilerine Beykoz Kasrı konusunda bir bahar yemeği vermiştir (Koçu 1961). Daha o tarihte kasrın eşyalarının büyük bir kısmı, özellikle de perdeler, kanepe ve koltukların kumaşları kullanılmayacak halde gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı’nda kasra farklı bir işlev verilerek, Darüleytam açılmış; daha sonra trahom hastanesi olarak kullanılmıştır. Göçmenler burada kalmışlar ve daha sonra da TSK’ya tahsis edilmiştir.

1916 yılından 1952 yılına kadar geçen 36 yıl içinde de bina harap olmuştur. Duvarlarına iviler çakılmış, kapı kanatları, pencere pervaz ve kasaları, zemin parkeleri bozulmuş; boy aynalarından bir kısmı kırılmış, bir kısmı sökülmüştür (Koçu 1961). Koruda da pek çok ağaç kesilmiş ve kurumuştur. Kasır o dönemde 3 kilometre mesafede bulunan Sultan suyu getirilmiş; suyun da yatağı civar halk tarafından tahrip edilmiştir; kasrın suyunu kendi bahçe ve bostanlarına akıtıldığı bilinmektedir (Koçu 1961).

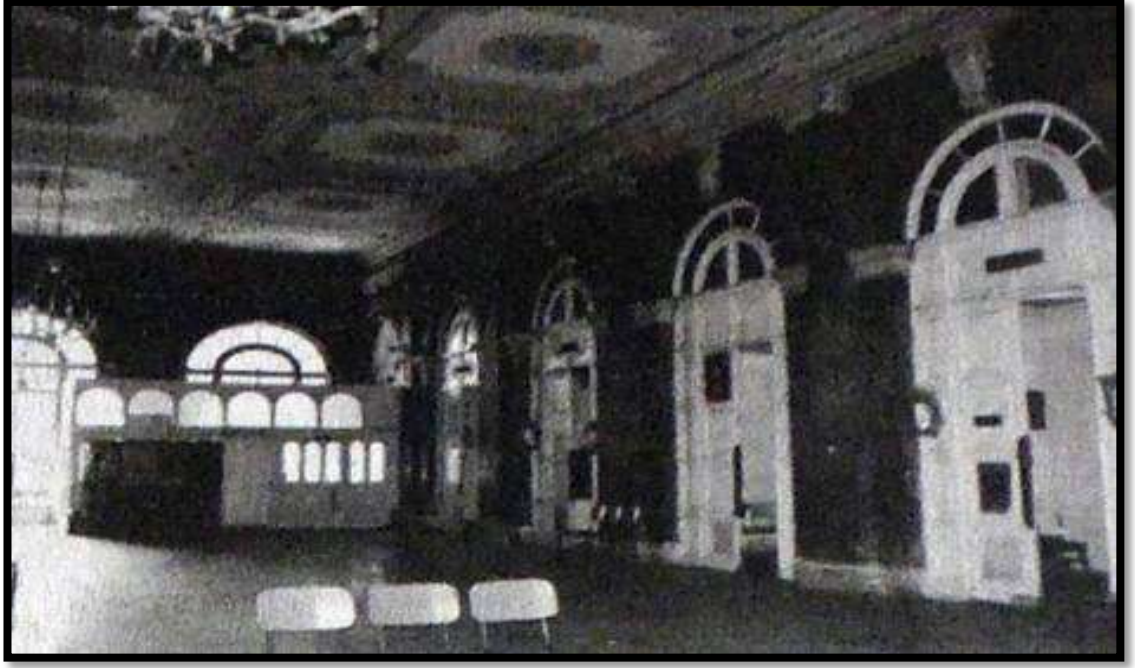
Beykoz Kasrı 1952’de, o zamanın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Ekrem Hayri stndağ’ın yardımları ile hkmet tarafından bu bakanlık emrine verilmiştir (Koçu 1961). Bu kasırda prevantoryum (verem mikrobu bulaşmış kişilerin tedavi altına alındığı yer) açılmıştır. Yazlık kasır olduğu için binada ısıtma tesisatı bulunmamaktadır. Çeşitli devirlerde odun ve kömür sobaları ile ısıtılmıştır, duvarlar bu yoldan da zedelenmiş bu yüzden de merkezi ısıtma yapılması gerekmiştir. Ama tavanların yüksekliği alt kat ile üst kat odalarında 7 metre, merdiven sahanlığı ile üst kat salonda 14 metre olduğundan kalorifer ile ısıtmak çok zor olacağı ve binanın şeklini bozacağı için, sıcak hava tesisatı yapılmıştır. Rıhtım tamir edilip, deniz ve kum banyoları yeri yapılmıştır (Koçu 1961).

Kasrın içinde yapılmış olan önemli değişiklik, deniz tarafındaki kapıdan girildiğinde, sol köşedeki odanın içi bozularak lavaboların tesisi; üst kat salonun orta kısmının da, binanın yapısı ile uyumlu marangozluk işi dört paravan- duvar içine alınarak bir hasta koğuşu haline getirilmiştir (Koçu 1961).

Beykoz Kasrı 1997 yılına kadar Çocuk Göğüs Hastalıkları Hastanesi olarak kullanılmıştır (Şekil 4.1- 4.2). 1997 yılında TBMM Milli Saraylar Dairesi'ne devredilen Beykoz Kasrı, 1999 yılında boş olarak teslim alınmıştır. 2005 yılında kasırda kapsamlı bir restorasyon başlatılmış ve bu çalışmalar 2011 yılında tamamlanabilmiştir. Kasrın bahçesindeki restorasyon bugün halen devam etmektedir.

Şekil 4.1 Beykoz Kasrı Çocuk Göğüs Hastalıkları Hastanesi (Anonim 2016m)

Şekil 4.2 Beykoz Kasrı Çocuk Göğüs Hastalıkları Hastanesi (Anonim 2016m)

4.1.1 Beykoz Kasrı'nın konumu

Beykoz “Mecidiye Kasrı”, İstanbul’un Beykoz İlçesi’nde yer alan tarihi bir kasırdır. Yalıköy semtinde, Hünkâr İskelesi olarak anılan alanın güneyinde yer almaktadır. Beykoz Çayırı’nın hemen yanında, deniz ile arasındaki tepecikte yer alan Beykoz Kasrı, Beykoz stadının yanında ve deniz kenarında setler halinde yükselen bir koruluk içinde yer almaktadır. Kasır denizden başlayarak setler halinde yükselen bir peyzajın tepe noktasında ağaçlar çevrili bir alanda bulunmaktadır.

Kasra, Beykoz çayırı yanındaki çınar ağaçları arasındaki yoldan ulaşılmaktadır (Şekil 4.3). Girişin sağ tarafında büyük bir mezarlık bulunmaktadır. Bu giriş sonradan eklenmiştir, biniş kasrı olarak yapılması nedeni ile yapı ilk yapıldığında kasra deniz yolu ile ulaşılp Hünkar İskelesi’nden giriş yapılmıştır.

Şekil 4.3 Beykoz Kasrı ınarlı yol ve giriş (Orişinal 2014)

Kasrın giriş kapısını doğusunda büyük eski mezarlık vardır, kuzeyinde TSK'ya ait bir bölge, güney tarafında da deniz bulunmaktadır.

Beykoz Kasrı, Topkapı Sarayı'nın ardından İstanbul Boğaziçi'nde inşa edilen ilk saray – kasır yapısı olma özelliğı taşımaktadır.

Saray ve kasır yapıları içinde sadece Beykoz Kasrının bulunduğu konumdan bakıldığında Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet köprülerinin ikisi birden görülebilmektedir.

4.1.2 Beykoz Kasrı Plan Özellikleri

Kasır, kıyı kotundan sonraki dördüncü sette bulunmaktadır. Kasır ana yapıdan dört yana uzanan portikli cepheleri ile dörder sütunlu çıkma cepheleri, iyon sütunları, sade kilit taşlı ve yuvarlak kemerli pencereleri ile Neo-klasik üslupta yapılmıştır (Çelikbilek 1988).

Beykoz Kasrı kareye yakın haç vari bir plan üzerine kurulu 2 katlı kâgir bir yapıdır. Yapı yüksek bir subasman (165 cm) üzerinde kuruludur. Kasır üç sofalı plan şemasından geliştirilen simetrik bir kuruluşa sahiptir (EK 1- EK 2). Beykoz kasrının üst örtüsü eğimli kırma çatıdır (EK 3).

Orta sofadan bir oda dizisi ile ayrılarak bir dağılım mekanı olma özelliğini kaybeden yan sofalardan kuzeybatıdaki oda, güneydoğudaki tamamen çifte merdiven halini almıştır. Uzun kenarı kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda dikdörtgen planlı, iki katlı sofa boydan boya uzanmaktadır. Kasrın her iki katında köşelerde odalar bulunmaktadır. Sofanın bir balkonla 2. katta öne çıkarılması ile zemin katta kuzeydoğu ve güneybatıdan düzenlenen sütunlu giriş diğer cephelerde veranda olarak tekrarlanmıştır (Çelikbilek 1988). Gece kullanımı için düşünülmendiğinden hamam ve mutfak gibi servis mekanları bulunmamaktadır.

Kasra girişler güneybatı (deniz cephesi) ve güneydoğu (kara cephesi) tarafından yapılmaktadır. Giriş portiklerine iki yönden 10 adet mermer basamakla çıkılmaktadır (Çelikbilek 1988). Portiklerde 8 adet iyonik başlıklı beyaz mermerden sütunlar bulunmaktadır (Şekil 4.4). Bu sütunların dördü üst katın balkonlarını taşıyıcı niteliktedir (Şekil 4.5).

Şekil 4.4 Beykoz Kasrı giriş merdivenleri ve iyonik sütunlar (Orijinal 2014)

Şekil 4.5 Beykoz Kasrı kara cephesinden giriş portiği (Orijinal 2014)

Her iki yöndeki giriş portiklerinden plan şemasında ortada yer alan büyük salona girilmektedir. 13 x 26 m boyutlarında olan bu dikdörtgen salon tüm mekanların açıldığı ana bir mekandır. Salonun kısa tarafında giriş portikleri, uzun tarafında ise diğer mekanlar simetrik olarak yer almaktadır. Uzun yönde her iki tarafta beşer tane olmak üzere birbirinin aynı boyutlara ve detaylara sahip kapılar bulunmaktadır (Çelikbilek 1988).

Salona girişi sağlayan kapılar yarım daire kemerlidir. Kemerler arasında somaki mermerden, iyonik başlıklı duvar pilasterleri yer almaktadır (Çelikbilek 1988). Oda kapıları da yarım daire kemerli olup ahşap malzemeden yapılmışlardır. Kasrın salonu pembe somaki mermer ile kaplanmıştır (Çelikbilek 1988).

Kasrın her iki katının tavan yüksekliği 7 metre, merdiven sahanlığı ile üst kat salonda ise 14 metredir.

4.1.3 Beykoz Kasrı cephe özellikleri

Beykoz Kasrı dışarıdan üç katlı algılandığı halde iki katlı bir yapıdır. Sofanın ortasında camekan ve fener kasrın üç katlı olarak algılanmasına neden olmaktadır. Beykoz Kasrı'nın cepheleri eklektik üsluptadır (Anonim 2014n). Kasrın cephe elemanlarında ve bezemelerinde; ampir, neo-klasik ve barok tarzda motifler bir arada kullanılmıştır (Anonim 2014n). Kasrın cephesi sadedir. Cepheyi; silmeler, pencere tipleri, pilasterleri, kornişler, sütunlar ve arşitravlardaki motifler hareketlendirmektedir.

Yüksek bir subasman üzerine inşa edilen yapının her cephesinde iyonik başlıklı 4 sütunlu portikler bulunmaktadır. Katlar arası arşitrav görünümlü bir silme ile belirlenmiştir. Bu silmeler de palmet ve gülbezek motifleri kullanılmıştır. Beykoz kasrının cephesinde iyon ve korint sütunlar kullanılmıştır (Anonim 2014n). Kasrın birinci katında iyon, ikinci katında ise kornit sütunlara yer verilmiştir. İkinci katta; kara cephesindeki portiklerin üstündeki pencereler yarım daire şeklinde ve vitraylıdır. Zemin katta ve üstte balkona açılan cephelerde ahşap, camlı 280 cm genişlikte üçer kapı

bulunmaktadır. Bu kapıların yarım daire kemerlerinin kilit taşında akant yapraklarından oluşan motif bulunmaktadır.

Kasrın giriş katının cephesi tamamen pembe somaki mermer ile kaplıdır. Bu mermerlerin yüksekliği 34 cm'dir ve dört cephede de devam etmektedir.

Duvar yüzeyleri birer dizi oluşturan dikdörtgen çerçeveli ve kemerli pencerelerle dışa açılmaktadır. Pencerelerin üzerlerinde ve arşitravlarda kabartma süslemeler ve gırlantlar görülmektedir. Cephe kaplamasında kullanılan taşlar İtalya'dan getirilmiş, bunların yanı sıra yer yer beyaz mermerlere de yer verilmiştir. Avusturya İmparatorluğu'nun İtalya kesiminde çokça rastlanan bir mimari üsluba sahiptir (Anonim 2014n).

Açıklıklar kilit taşı vurgulanmış, yuvarlak kemerli, taş sövelidir (Anonim 2014n). Alt katta, pencerelerin ve kapıların üst tarafında oval mermer madalyonlar ve üstte kilit taşı bulunmaktadır. İki yanda cephe boyunca öne taşırılan oda cephelerinde iki katlı üçlü pencere düzeni uygulanmıştır. Üst kattaki pencerelerin alt kısmında askı çelenk motifli mermer panolar ve korkuluklar ile üstte düz bir alınlık kullanılmıştır (Şekil 4.6). Ortada yer alan pencerelerin üzerine kıvrım dal motifli mermer bezemeler yerleştirilmiştir. Üst katta köşelerde akantus başlıklı yivli korint başlıklı pilasterler yer almaktadır. Alt yapı iç bükey ve dış bükey kademeli bir silme ile bitirilmiştir (Anonim 2014n). Saçak kornişi altında konsollar bulunur. Geride parapet duvarı yükselmektedir (Anonim 2014n).

Şekil 4.6 Beykoz Kasrı deniz cephesi üst kat pencereleri ve bezemeler (Orijinal 2014)

Cepheden bakıldığında görünüşte üçüncü bir kat izlenimi uyandıran üst büyük salonun pencere katının güneybatı ve kuzeydoğu cephelerinde üç penceresi bulunmaktadır.

Üç çeşit modüle bölünen bu cephe balkon hizasından geridedir. Duvar köşelerine ve pencere aralarındaki beyaz mermerden, üzerleri yivsiz, dor sütun başlıklı pilasterler ile bölünmüştür (Çelikkalek 1988).

Üstte bir terasla geri çekilen üçüncü kat cephesinde yuvarlak kemerli pencere dizisi bulunmaktadır. Pencere aralarında ve köşelerde toskan başlıklı pilastrlar yer almaktadır. Geride plandan kaynaklanan oval cepheli sofalarda simetrik dörder pencere bulunmaktadır. Geride oda cephelerinde iki katlı üçlü pencere grupları düzenlenmiştir. Terasla geri çekilen üçüncü kat cephesi pilastrlarla bölünmüş dıştaki iki pilastr arası sağır bırakılmıştır. Ortada üçer pencere bulunmaktadır. Su basman katında, güçlü profillerle belirtilmiş kornişlerde ve pilastrlarda ve sövelerde taş malzeme arada kalan cephe yüzeylerinde sıva kullanılmıştır (Anonim 2014n). Zemin kat cephesinde fugayla çizgilendirilmiş sıva uygulanmış, su basman katının taş derzleri de fugayla biçimlendirilmiştir (Anonim 2014n).

4.1.4 Beykoz Kasrı İç mekan özellikleri

İç bezemede geleneksel ve batı tarzı motifler bir arada kullanılmıştır. Giriş merdiveninin her iki yanında aslan heykelleri bulunmaktadır (Çelikkalek 1988). Kasırdaki belli bezeme motifleri tekrarlanmıştır. Beykoz Kasrı'nın merkezi orta sofalı plan şeması 19. yüzyıl saray ve kasır yapılarına benzer niteliktedir (Çelikkalek 1988). Kasrın odaları genelde dikdörtgen biçimindedir. Sadece merdiven holü ve hünkar odası beyzi formdadır (Şekil 4.7). Kasrın mobilyaları bugüne ulaşamamıştır.

Şekil 4.7 Beykoz Kasrı giriş holü (Anonim g 2014)

Şekil 4.8 Beykoz Kasrı 1. kat salon (Anonim g 2014)

Odaların arasında oval planlı merdiven sofası, merdivenin karşısında da yine oval planlı bir salon bulunmaktadır. Deniz ve kara tarafındaki cephelere dört kolon üzerine oturtulmuş dikdörtgen planlı geniş balkonlar eklenmiştir (Anonim 2014n).

Kasrın giriş ve iç mekan kapıları dairesel kemerli olup, ahşap ve cam malzeme ile yapılmıştır. Kasırdaki bulunan iç mekan kapılarının hepsi birbirinin aynıdır (Çelikkilek 1988).

Kasrın köşe oda pencereleri yarım daire kemerli ve ahşaptır. Elips mekanların ve 1. Kat orta salonun pencereleri dairesel kemerlidir.

Kasrın odalarının tavanlarında farklı bezemeler bulunmaktadır. Üst kattaki odanın tavan bezemesi içinde perspektif resimler bulunmaktadır. Bu dönemin özelliğini yansıtmaktadır.

Orta salonların duvarları mermer kaplamadır. Kapı aralarında somaki mermerden pilasterler yer almaktadır. Odaların duvarları bugün düz boyalıdır (Çelikkbilek 1988).

Kasrın döşemeleri; giriş terasları, alt orta salon ve merdiven holü beyaz mermer kaplamadır. Diğer mekanlarda ise ahşap parke kullanılmıştır (Şekil 4.8).

4.1.5 Beykoz Kasrı Bahçesi

200 dönümlük bir arazi içinde bulunan Beykoz Kasrı'nın, yaklaşık 8 hektar büyüklüğünde bir de korusu bulunmaktadır. Beykoz Kasrı bahçesi denizden yükselerek beş set halinde düzenlenmiştir (Şekil 4.9). Kasır en üst sette manzaraya hakim bir şekilde konumlandırılmıştır. Kasır hem Boğaziçi hem de Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nü görebilen bir konumdadır. Beykoz Kasrı bahçesinin içinde, Beykoz Kasrı, yönetim ve servis binaları, hava hamamı, sera, suyolları, çeşmeler ve havuzlar bulunmaktadır. Koruyu çevreleyen bahçe duvarları ve koru içinde set kenarlarında istinat duvarları bulunmaktadır. Kasrın bahçesinde Avrupa'dan getirilmiş egzotik türler yer almaktadır. Kasrın bahçesinde V. sette büyük bir iskele bulunmaktadır. Padişah kasra bu kapıdan giriş yapmıştır. Kapının üzerindeki mermer alınlıkta madalyon içinde Abdülmecid'in tuğrası yer almaktadır. Kapının üzerinde Zirver Efendi'nin kitabesi bulunmaktadır. Bugün iskele kullanılmamaktadır (Şekil 4.10).

Şekil 4.9 Beykoz Kasrı bahçesi ve setleri (Orijinal 2014)

Şekil 4.10 V. sette bulunan iskele (Orijinal 2014)

4.1.5.1 Beykoz Kasrı bahçesi bitkisel tasarımı

Beykoz Kasrı'na eski dönemlerde farklı kullanımlar getirildiği için bahçesinde eklemeler olmuştur. Kasrın bahçesinde özellikle hastane olarak kullanıldığı zamanlarda bahçeye bir sera kurulmuş ve kasrın orijinalinde olamayan birçok meyve ağacı dikmiştir.

Kasrın bahçesinde Avrupa'dan getirilmiş egzotik bitkiler dikilmiştir. Dört *Quercus suber* (mantar meşesi), gürgen yapraklı *Zelkova carpinifolia* (gürgen yapraklı zelkova), *Cedrus deodora* (himalaya sediri), *Pinus pinea* (fıstık çamı), *Cupresus* sp. (servi), *Magnolia grandiflora*. (büyük çiçekli manolya) ve *Acer platanoides* (çınar yapraklı akçaağaç) koruda bulunan ağaç çeşitlerinden birkaçıdır.

Bahçenin içindeki boş alanlara kasrın hastane olarak kullanıldığı zamanda birçok *Pinus pinea* (fıstık çamı) ve diğer ağaçlar dikilmiş, ayrıca bir de meyve fidanlığı ile limonluk yapılmıştır.

Kasrın bulunduğu I. set geniş çim alanlar ve boylu ağaçlar bulunmaktadır. Restorasyon çalışmalarının tamamlandığı I. sette; yürüyüş yolunda çakıl ile taş karışık döşeme kullanılmıştır. Bugün özgün haline uygun olarak alanlara *Ophiopogon japonicum* (Osmanlı saray çimi) ekilmiştir.

Kasrın bulunduğu sette *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) ağaçları ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Kasrın bulunduğu sette, dört ayrı cephede dikdörtgen şeklinde 4 havuz bulunmaktadır. Bu havuzların etrafı da manolya ağaçları ile çevrilidir.

I. sette çıkan 8 adet taş merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenler I. setin dört köşesine simetrik bir şekilde ikişerli olarak yerleştirilmiştir. Bu merdivenleri tanımlamak için dört köşede de iki merdiven arasına yay şeklinde *Taxus baccata* (yaygın porsuk) dikilmiştir. Bu *Taxus baccata* (yaygın porsuk) ağaçları daha sonraki dönemlerde dikilmiştir.

I. sette kasrın kuzey (kara cephesi) yönündeki girişinin önünden sağ ve solda altışar adet olmak üzere toplam 12 adet *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) ağacı bulunmaktadır (Şekil 4.11). Bu alanda *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) ağaçlarının arasında giriş portiğine paralel yapıda dikdörtgen taş bordürlü bir havuz yer almaktadır (Şekil 4.12). Havuzun iki köşesinde 2 adet *Pinus excelsa* 'Graffiti' (himalaya çamı) vardır. I. sette simetrik olarak her cephede birer tane olmak üzere toplam 4 tane dikdörtgen havuz yer almaktadır.

Şekil 4.11 Kasrın güneydoğu girişi ve *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) ağaçları (Orijinal 2014)

Şekil 4.12 Kasrın kuzey cephesindeki dikdörtgen havuz (Orijinal 2014)

I. sette; kuzeybatı cephesinde bir adet havuz ve bu havuzun çevresinde 3 adet *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) vardır (Şekil 4.13). I. setin kuzeybatı cephesi duvar kenarında 1 adet *Chamaerops excelsa* (tüylü bodur Akdeniz palmyesi) yer almaktadır.

Şekil 4.13 I. set kuzeybatı cephesi havuz ve *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) (Orijinal 2014)

I. setin güney cephesinde havuz etrafında 8 adet *Chamaerops excelsa* (tüylü bodur Akdeniz palmyesi) vardır (Şekil 4.14). Duvar boyunca 6 adet *Cedrus deodora* (himalaya sediri), 1 adet *Tilia argentea* (gümüşü ıhlamur ağacı) dikilmiştir. II. sete inen merdivenlerin yan tarafında 5 adet *Taxus baccata* (yaygın porsuk), bir *Chamaerops excelsa* (tüylü bodur Akdeniz palmyesi), 1 adet *Cedrus atlantica* (atlas sediri) ve 1 adet asırlık çok uzun *Cedrus deodora* (himalaya sediri) yer almaktadır.

I. sette güneydoğu cephesinde 1 adet havuz ve bu havuzun etrafında 8 adet *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) vardır. Bu cephede duvar kenarı boyunca 1 adet *Pinus pinea* (fıstık çamı), 1 adet *Tilia argentea* (gümüşü ıhlamur) ve 1 adet *Cedrus deodora* (himalaya sediri) bulunmaktadır.

Kasrın bulunduğu I.settin dört köşesindeki çift taraflı taş merdivenlerden II. sete ulaşılır (Şekil 4.15).

Şekil 4.14 I. set güney cephesi, *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya) (Orijinal, 2014)

Şekil 4.15 Taş merdiven (Orijinal 2014)

Kasra kara yolu ile giriş II. setten yapılmaktadır. Küp taş döşeli giriş boyunca alle oluşturacak şekilde *Platanus x acerifolia* (Londra çınarı) ağaçları kullanılmıştır (Şekil 4.16). Demir sürgülü girişten girilince yol boyunca, *Acer platanoides* (çınar yapraklı akça ağaç) ve *Fraxinus excelsior* (adi dişbudak) ağaçları bulunmaktadır.

Şekil 4.16 Giriş kapısı (Orijinal 2014)

I. ve II. sette bina akslarına rastlayan toplam yedi adet havuz yer almaktadır. II. sette güneydoğu cephesi hariç her cephede olmak üzere toplam üç adet dikdörtgen havuz yer almaktadır. Bu havuzlar taştan malzemenen ve dikdörtgen yapıdadırlar. Havuzlar I. setteki havuzların şekil ve malzeme olarak aynılarıdır. Kasrın istinat duvarlarının dört cephesinde birer adet olmak üzere duvara bitişik dört tane çeşme vardır (Şekil 4.17). Setin duvarları boyunca çalılar vardır. Ayrıca II. sette tek katlı ahşap marangozhane yapısı vardır (Şekil 4.18). Bu yapı özgün değildir. Marangozhanenin ön tarafında (güney) , *Chamaerops sexcelsa* (tüylü bodur Akdeniz palmyesi) ağaçları bulunur. Bu yapı kasrın orijinalinde bulunmayıp sonradan yapılmıştır. II. setin güney cephesinde duvar kenarları boyunca 34 adet *Chamaerops excelsa* (tüylü bodur Akdeniz palmyesi) yer almaktadır. II. setin güney cephesinde, asırlık *Platanus x acerifolia* (Londra çınarı) ağaçları ve *Taxus baccata* (yaygın porsuk) ağaçları vardır. II. sette cepheler boyunca asırlık çok yüksek ağaçları *Tilia argentea* (gümüşü ıhlamur), *Cedrus deodora* (himalaya sediri) ağaçları, *Aesculus hippocastanum* (beyaz çiçekli atkestanesi), *Juglans regia* (adi ceviz), *Fraxinus excelsior* (adi dişbudak), *Acer platanooides* (çınar yapraklı akçaağaç) bulunmaktadır.

Şekil 4.17 II. set güney cephesinin duvarında bulunan çeşme (Orijinal 2014)

II. setten üç yöndeki merdivenlerden III. sete ulaşılmaktadır. III. setin kuzeybatı yönünde bir grotto (hava hamamımı) bulunmaktadır (Şekil 4.19). Bu mağara yapısı Türkiye’de kalan tek örnektir. Bunu bir benzerinin Beylerbeyi sarayında bulunduğu kaynaklarda yazılıdır. Abdülmecid devrinde İstanbul’a gelmiş olan İngiliz edebiyatçısı Miss Pardoe Beylerbeyi Sarayı’ndaki grotto yapısını şöyle tasvir ediyor; “Yazın bunaltıcı sıcaklardan korunmak için bir sığınak olup tavanı ve duvarları deniz hayvanatı kabukları ile kaplıdır, duvarların üst kısmından dökülen sular daimi bir serin hava cereyanı meydana getirir” (Koçu 1961). Hava Hamamı tabirini de Miss Pardo kullanmıştır. Bu tür yapay mağaralar 18. yüzyıl Avrupa bahçe mimarisinde sık sık kullanılmıştır.

Şekil 4.18 II. setteki ahşap marangozhane (Orijinal 2014)

Grottonun dört girişi vardır ve girişlerden birinin önünde yapay havuz ve suyolları bulunmaktadır. Bahçe içerisinde dar ve dolambaçlı bir yoldan girilen yapay mağaraya kubbeli küçük iki küçük hücreden oluşan kubbeli bir yapıdır. Hücrelerden birinin

duvarı ve tavanı boyalıdır. Bu hücrelerin tavanları tuğladandır ve iki hücrenin tavanında dairesel açıklıklar bulunmaktadır. Diğer hücre ise sekizgen planlıdır; girişi, hücre duvarları ve tavanı istiridye kabukları ile kaplıdır (Şekil 4.20). Bu hücrede iki yerde mermerden ikişer aslan ayağı üzerine oturan taş oturaklar vardır (Şekil 4.21). İstiridye kabukları ile ay yıldız motifleri işlenmiştir (Şekil 4.22). Grotto yapısı şuan kullanılmamaktadır ve göçme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Şekil 4.19 III. sette bulunan grotto (Orijinal 2014)

Şekil 4.20 Grotto isticidyeli hücre girişı (Orijinal 2014)

Şekil 4.21 İstiridyeli hücre ve oturaklar (Orijinal 2014)

Şekil 4.22 İstiridye kabukları ile ay- yıldız motifi (Orijinal 2014)

İçi oldukça serin olan bu mağara yapısı yaz sıcaklarından korunmak için yapılmıştır.

III. sette güney cephesinde meyve ağaçları bulunmaktadır. Bu ağaçlar kasrın hastane olarak kullanıldığı zamanda dikilmiştir. Bahçenin güneyinde; *Malus communis* (elma), *Cydonia vulgaris* (ayva), *Prunus spinosa* (güven), *Prunus avium* (kiraz), *Diospyrus kaki* (Trabzon hurması) ve *Maclura pomifera* (yalancı portakal) bulunmaktadır.

III. sette hastane zamanında kurulmuş bir sera bulunmaktadır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23 III. setteki sera (Orijinal 2014)

Bahçenin güneydoğu yönünde *Taxus baccata* (yaygın porsuk), *Ulmus minor* (ova karaağacı), *Tilia argentea* (gümüşi ıhlamur), *Aesculus hippocastanum* (beyaz çiçekli atkestanesi), *Platanus acerifolia* (Londra çınarı), *Fraxinus excelsior* (adi dişbudak) ve *Hibiscus syriacus* (ağaç hatmi) ağaçları tasarımda kullanılmıştır. Ayrıca yine bahçenin kuzeybatı yönünde asırlık *Zelkova carpinifolia* (gürgen yapraklı zelkova) bulunmaktadır. Bu *Zelkova capinifolia* (gürgen yapraklı zelkova) ağaçları Avrupa'dan getirilmiştir.

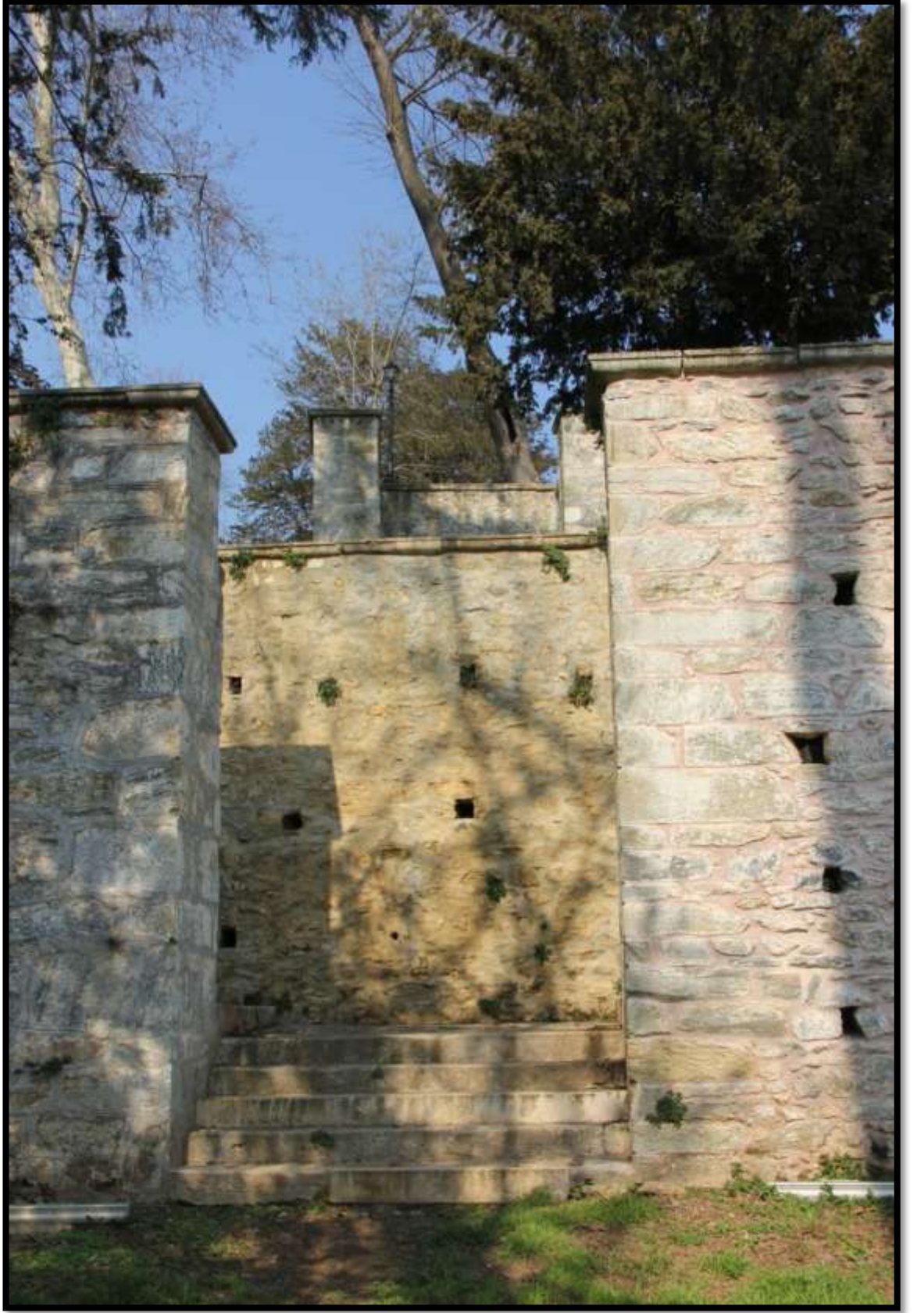
III. sette 4 adet *Quercus suber* (mantar meşesi) bulunmaktadır. Bu *Quercus suber* (mantar meşesi) ağaçları Türkiye'deki türünün en yaşlı örnekleridir.

Güneybatı yönünde arazinin doğal eğimi ile III. ve IV. sete ulaşılır. I. ve II. setin bütünlüğünün aksine III. ve IV. setler birbirlerinden bağımsızdır.

III. setten tekrar merdivenlerle IV. sete inilir. IV. setinin güneybatı yönünde deniz kapısına ulaşılmaktadır. IV. sette; *Cedrus deodora* (himalaya sediri), *Ulmus minor* (ova karaağacı), *Prunus avium* (kiraz), *Acer pseudoplatanus* (dağ akçaağacı), *Aesculus hippocastanum* (beyaz çiçekli atkestanesi), *Ficus carica* (incir), *Taxus baccata* (yaygın porsuk) ve *Prunus laurocerasus* (karayemiş) alanda bulunan ağaçlardır.

IV. setin rampasından ve merdivenlerinden V. sete geçilir (Şekil 4.24). V. set deniz kotunda bulunan settir. V. sette yapısal materyal yoktur, sadece bitkisel materyal kullanılmıştır. V. sette; *Cedrus deodora* (himalaya sediri), *Fraxinus excelsior* (adi dişbudak), *Tilia argentea* (gümüşü ıhlamur.), *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya), *Quercus robur* (saplı meşe), *Ulmus minor* (ova karaağacı), *Acer pseudoplatanus* (dağ akçaağacı), *Laurus nobilis* (Akdeniz defnesi), *Taxus baccata* (yaygın porsuk), *Sequoia sempervirens* (sahil sekoyası), *Albizia julibrissin* (gülibrişim) ağaçları ve denize yakın kısımlarda *Robinia pseudoacacia* (yalancı akasya) ağaçlarına yer verilmiştir.

V. sette tarihi açıdan da önemli olan bir iskele (Hünkar İskeleyi) bulunmaktadır. Bu iskele bugünde kullanılmamaktadır. İskele demir parmaklıklarla çevrili ve taştan inşa edilmiştir (Şekil 4.25).

Şekil 4.24 V. set duvarları ve merdivenler (Orijinal 2014)

Şekil 4.25 V. sette bulunan iskele (Orijinal 2014)

Şekil 4.26 Kasrın III. setinde bulunan sonradan eklenmiş servis yapısı (Orijinal 2014)

V. setten kuzey yönünde gidildiğinde bu alanda TSK'ya ait bir alan yer almaktadır. Kasrın bahçesine sonradan eklenmiş; marangozhane, yemekhane, depo ve yurt olarak kullanılmış yapılar bulunmaktadır (Şekil 4.26).

Kasrın bahçesinde bulunan taş duvarların üst kısmı mermerden, kemer kısımları ise kiremittendir. Havuzların bulunduğu duvarlarda kiremit kullanılmamıştır. Kemer kısımları taştandır (Şekil 4.27).

Şekil 4.27 Taş duvar ve çeşme (Orijinal 2014)

Kasrın I. setinde yürüyüş yollarının restorasyonu tamamlanmıştır. Kasrın diğer setlerinde restorasyon devam etmektedir ve bu gezinti yolları çakıl zeminlidir.

Kasrın bahçesinde sade demir döküm siyah direkli ve fenerli aydınlatma elemanları kullanılmıştır (Şekil 4.28).

Şekil 4.28 Aydınlatma elemanı (Orijinal 2014)

Beykoz Kasırı bahçesinde bulunan bitki türleri;

Acer platanoides (çınar yapraklı akçaağaç), *Acer campestre* (ova akçaağacı), *Acer pseudoplatanus* (dağ akçaağacı), *Aesculus hippocastanum* (beyaz çiçekli atkestanesi), *Albizia julibrisin* (albizya), *Alanthus altissima* (kokar ağaç), *Araucaria araucana* (Şili arokaryası), *Buxus microphylla* (adi şimşir), *Cedrus atlantica* (atlas sediri), *Cedrus deodora* (himalaya sediri), *Celtis australis* (adi çitlembik), *Cercis siliquastrum* (erguvan), *Chamaecyparis lawsonia* (lawson yalancı servisi), *Chamaerops excelsa* (tüylü bodur Akdeniz palmyesi), *Cornus sanquinnea* (yabani kızılçık), *Corylus avellana* (adi fındık), *Cydonia vulgaris* (ayva), *Diospyros kaki* (Trabzon hurması), *Ficus carica* (incir), *Fraxinus exelsior* (dişbudak), *Eriobotry japonica* (malta eriği), *Hibiscus*

syriacus (ağaçhatmi), *Juglans nigra* (kara ceviz), *Juglans regia* (adi ceviz), *Laurus nobilis* (Akdeniz defnesi), *Ligustrum vulgare* (kurtbağrı), *Maclura pomifera* (yalancı portakal ağacı), *Magnolia grandiflora* (büyük çiçekli manolya), *Malus communis* (elma), *Pinus excelsagriffithii* (ağlayan çam), *Pinus pinea* (fıstık çamı), *Pyrus communis* (Avrupa armudu), *Platanus x acerifolia* (Londra çınarı), *Prunus avium* (kiraz), *Prunus cerasus* (vişne), *Prunus spinosa* (güvem), *Quercus robur* (saplı meşe), *Quercus suber* (mantar meşesi) , *Quercus ilex* (pırnal meşe), *Robinia pseudoacacia* (yalancı akasya), *Sambucus nigra* (kara mürver), *Sequoia sempervirens* (sahil sekoyası), *Taxus baccata* (yaygın porsuk) , *Tilia argentea* (gümüşü ıhlamur), *Ulmus minor* (ova karaağacı), *Viburnum tinus* (tüylü kartopu) ve *Zelkova carpinifolia* (gürgen yapraklı zelkova)'dır (Anonim 2015l).

Kasrın bahçesinde 48 adet farklı türde ağaç bulunmaktadır.

Beykoz Kasrı'nın bulunduğu sette bitkisel düzenlemede formal bir tasarım görülmekte iken diğer setlerde informal tasarımlar kullanılmıştır. Beykoz Kasrı'nın bitkisel tasarımında, bitkisel materyal organik bir şekilde yerleştirilmiştir. Kasırda bitkiler belli bir düzen olmadan tasarımda kullanılmıştır. Bunun nedeni ise kasrın yıllar boyunca farklı amaçlar için kullanılması sonucu her dönemde farklı bitkisel düzenlemeler yapılmış ve kasrın orijinal peyzaj tasarımı bozulmuştur.

5. SONUÇ

1866 tarihinde inşa edilen Beykoz Kasrı'nın bitkisel materyalin hızlı değişimi nedeni ile özgün peyzaj tasarımı hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu bağlamda Beykoz Kasrı ile ilgili olarak bugün yapılmakta olan yakın çevre peyzaj düzenleme çalışmalarının dayanakları ve restitüsyon çalışmaları araştırılmış ancak böyle bir veriye ulaşılamamıştır. Mevcut peyzaj düzenleme ve tasarım çalışmalarının ise herhangi bir restitüsyon çalışması yapılmadan gerçekleştirilmediği bilinmektedir.

Bu kapsamda Beykoz Kasrı ve yakın çevresi ile ilgili olarak restitüsyona temel oluşturulacak veriler; alanda yapılan etüt çalışmaları, yapı ve yakın çevresinden gelen izler karşılaştırılmalı çalışma, yazılı ve görsel dokümanlar değerlendirilerek Beykoz Kasrı peyzaj tasarımı projesi hazırlanmıştır (Şekil 5.1). Beykoz Kasrı'na ait rölöve paftaları TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'ndan temin edilmiş ve bu paftalar altlık oluşturacak şekilde tasarım yapılmıştır (EK 4).

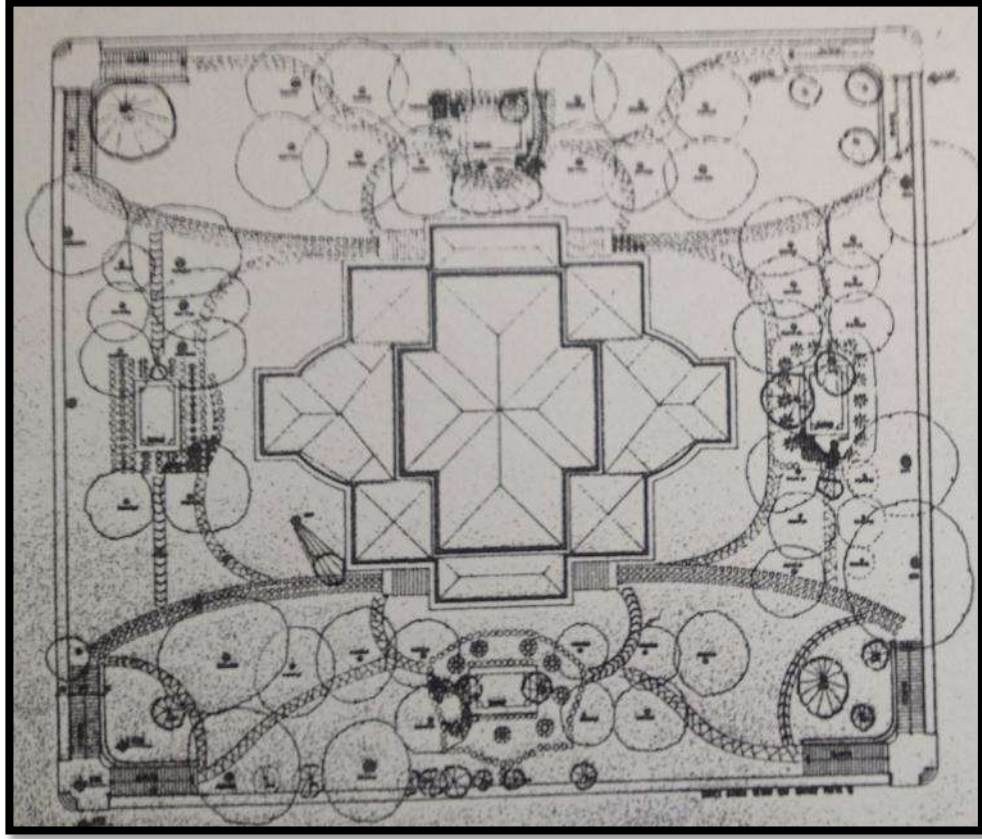
Şekil 5.1 Beykoz Kasrı tarihi harita (Anonim 2016l)

Çalışmanın ilk aşamasında; Beykoz Kasrı ve yakın çevresine ilişkin sörvey paftası hazırlanmış, sorunlar olanaklar saptanarak peyzaj tasarım projesi önerilmiştir (EK 5). Sörvey paftası üzerinde; önemli noktalar, odak noktaları, manzara, önemli yapısal peyzaj öğeleri, giriş çıkışlar ve merdivenler tespit edilerek pafta üzerinde gösterilmiştir.

Daha sonra rölöve paftası üzerinden, kasrın özgün peyzaj özellikleri dikkate alınarak, peyzaj öneri projesi hazırlanmıştır. Peyzaj tasarımı yapılırken öncelikle literatür çalışması yapılmış ve daha sonra yapı yakın çevresinden gelen izler değerlendirilmiştir. Beykoz Kasrı'nın bahçesi özgün kimliğini kaybettiğinden sirkülasyon alanlarının tasarımında belli bir düzen bulunmamaktadır. Peyzaj tasarımı yapılırken kasrın özgün bahçe kimliği korunarak, tarihi kimliğine uygun tasarım yapılmaya özen gösterilmiştir. Tasarım yapılırken Beykoz Kasrı bahçesinde bulunan bütün bitkiler korunmuştur. Bütün çim alanlarda kasrın özgününde olan *Ophiopogon japonicum* (Osmanlı saray çimi) kullanılmıştır. Yazılı, görsel ve uygulamalı çalışmalar sonucunda Beykoz Kasrı'nın peyzaj tasarımı yapılmıştır (EK 6- EK 7- EK 8).

Dönemin özelliklerini yansıtan yapı, bugün Beykoz Kasrı'nı bahçe restorasyonu devam ettiği için henüz bir kullanım getirilmemiştir. Kasır, geç Osmanlı Dönemi'nde inşa edilmiş olup, kültürel açıdan o dönemin tarih, sanat ve yaşam anlayışını ifade etmektedir. Kasır diğer kasır- saray yapıları gibi korunarak ve yapıya zarar vermeyecek bir kullanım getirilmesi gerekmektedir. Beykoz Kasrı'na geçmişte; hastane, çocuk esirgeme kurumu ve TSK gibi farklı fonksiyonlar verilmiştir. Bu gibi kullanımlar nedeni ile kasır büyük zararlar görmüştür. Kasrın orijinal mobilyaları bugüne ulaşamamıştır. Yapı daha sonraki işlevleri nedeni ile birçok ekleme yapılması gerekmiş bu da yapıya zarar vermiştir. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlı olan Beykoz Kasrı, öneri olarak Ihlamur Kasrı ve Aynalıkavak Kasrı'nda olduğu gibi kendini sergileyen müze yapısı işlevi verilmesi düşünülmüştür ve kasrın peyzaj tasarımı da bu işleve uygun olarak yapılmıştır. Beykoz Kasrı'nın özgün mobilyaları bugüne ulaşamadığından kasrın içinde dönemsel kültür sergileri yapılması önerilmiştir. Beykoz Kasrı'nın kendini sergileyen müze yapısı olarak kullanılması, yapının daha iyi korunmasını sağlayacaktır; aynı zamanda da kültür mirası olan yapı halkın kullanımına açılmış olacaktır.

Literatür çalışmaları sonucunda ulaşılan kaynaklar doğrultusunda I. setin özgün peyzaj tasarımına ulaşılmıştır (Şekil 5.2). Beykoz Kasrı 1980 rölöve çalışmasında; I. sette simetrik yollar tasarımda kullanılmıştır.

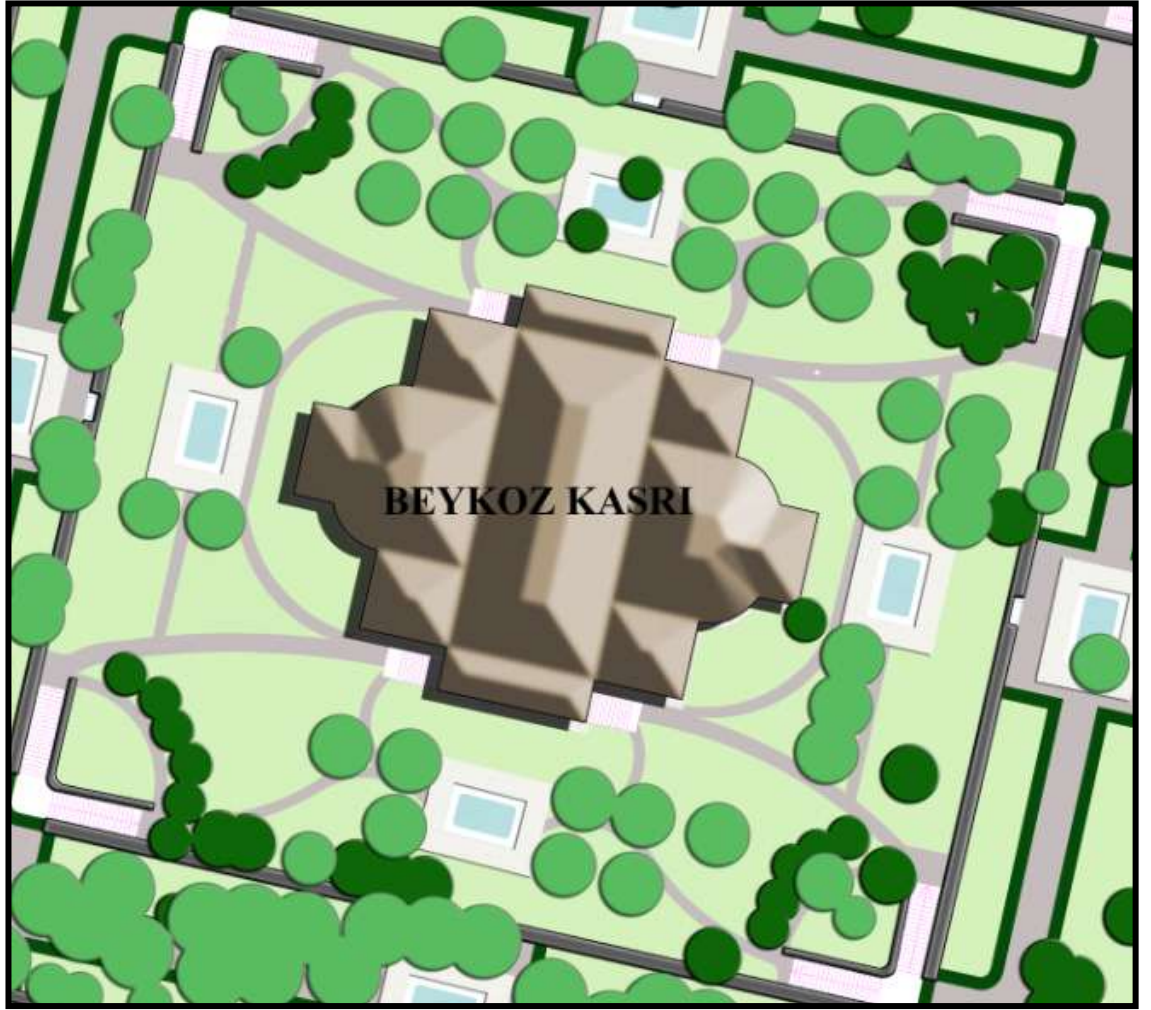

Şekil 5.2 Beykoz Kasrı 1980 rölöve çalışması (Çelikkalek 2016)

Beykoz Kasrı'nın peyzaj tasarımı yapılırken, I. sette özgün yapısal ve bitkisel tasarım korunmuştur. Mevcut bitkiler korunarak ve bitkilere zarar vermeyecek şekilde sirkülasyon sağlanarak yollar ve döşemeler tasarlanmıştır. (Şekil 5.3).

I. sette bulunan bitkilerin bir bölümü Beykoz Kasrı'nın orijinal tasarımında bulunmamaktadır. Beykoz Kasrı'nın Cumhuriyet döneminden sonraki kullanımlarında kasrın bulunduğu I. sete yeni bitkiler dikilmiştir. Beykoz Kasrı 1980 rölöve çalışmasında karşılaştırmalı yapılan değerlendirme sonucu bu bitkilerin *Taxus baccata* (yaygın porsuk) olduğu tespit edilmiştir ve bu bitkiler olduğu gibi korunmuştur.

I. sette mevcut merdiven aksları karşılayan simetrik yollar tasarlanmıştır. Kasrın girişlerinden havuzlara ve I. setin dört köşesinde bulunan çift yönlü merdivenlere ulaşan yollar tasarlanmıştır. Kasrın orijinal döşemeleri bugüne ulaşamamıştır. Literatür çalışmaları sonucunda kasrın orijinal döşemelerine ait herhangi bir veri bulunamamıştır. Öneri peyzaj tasarımında kasrın bütün yollarında kayrak taşı döşeme kullanılmıştır. Tasarımda zemin kaplaması olarak kayrak taşının kullanılmasının nedeni ise; kayrak taşının doğal ve dayanıklı bir malzeme olmasıdır.

Şekil 5.3 Beykoz Kasrı I. set peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

I. sete çıkan, dört köşede konumlandırılmış olan çift yönlü merdivenlerin girişlerini tanımlı hale getirmek için kayrak taşından geçiş alanları oluşturulmuştur. II. sette bulunan çeşme ve havuz yapıların mekansal anlamda bütünlüğün bozulmaması ve

sirkülasyonun daha rahat sağlanması için yollar tasarlanmıştır (Şekil 5.8). Mevcut duvar, çeşme ve havuz yapıları tasarımın çizgilerini belirlemiştir. II. sette duvarlar ile sınırlandırılmış giriş aksı sirkülasyon alanlarının ana çizgilerini oluşturmuştur.

II. set peyzaj tasarımda sirkülasyon alanlarında formal bir tasarım uygulanmıştır. Mevcut bitkilere ilave olarak, havuz kenarlarını ve sirkülasyon alanlarını vurgulamak için şekil verilmiş *Buxus sempervirens* (adi şimşir) kullanılmış ve geniş çim alanlar tasarlanmıştır (Şekil 5.4-5.5). II. sette şekil verilmiş bitkilere ve geniş çim alanlar bitkisel tasarımın ana çizgilerini oluşturmaktadır.

Şekil 5.4 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı

Ana giriş kapısından erişilen ana aks boyunca ve bütün yollarda kayrak taşı döşeme kullanılmıştır. II. sette duvara paralel şekilde yollar tasarlanmıştır (Şekil 5.6). Havuz kenarları ve duvarlar boyunca kesintisiz ve en kolay ulaşım sağlanacak şekilde yollar tasarlanmıştır (Şekil 5.7).

Şekil 5.5 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

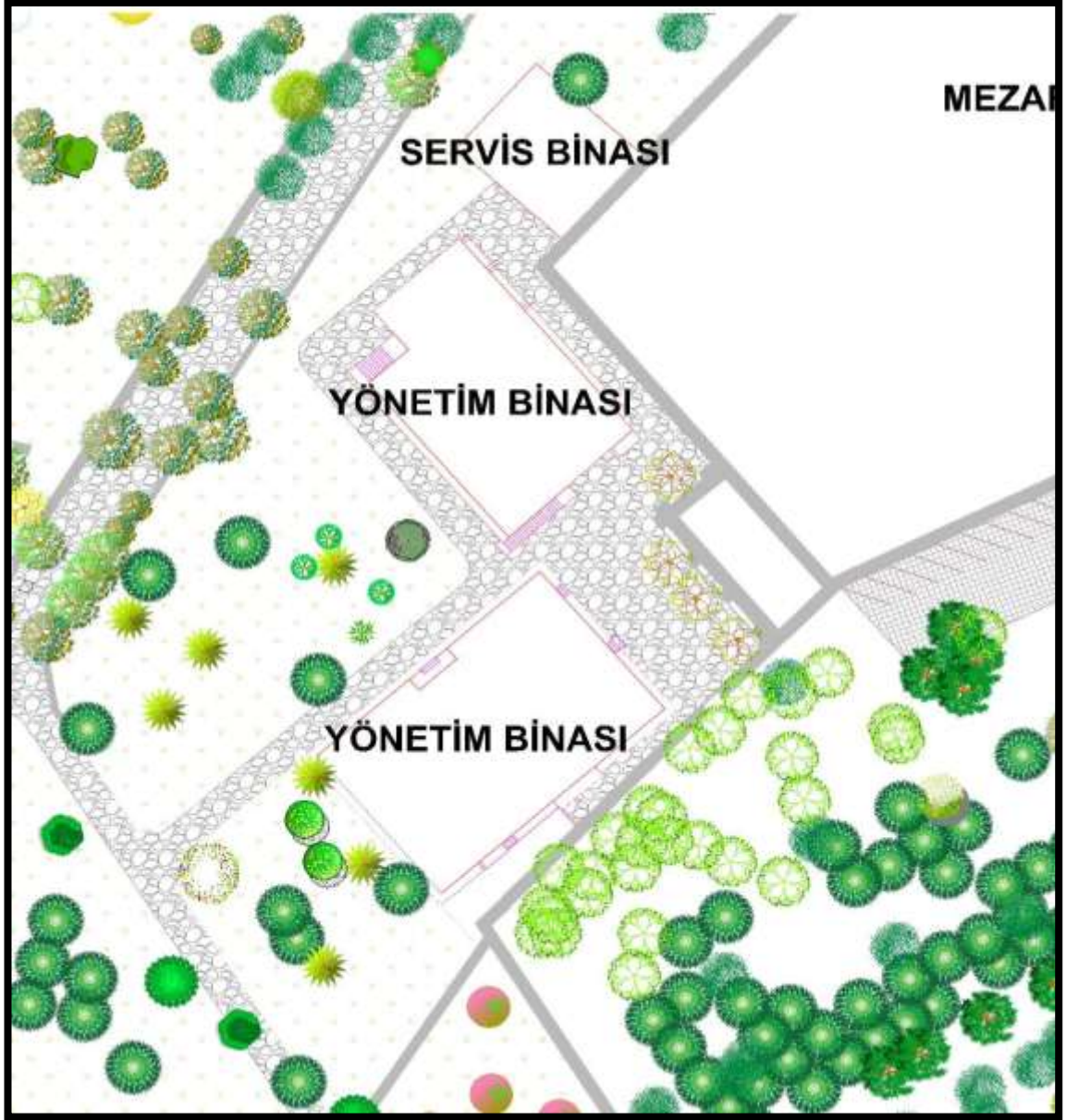

Şekil 5.6 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

Şekil 5.7 Beykoz Kasrı II. set peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

II. sette bulunan üç bina, özgün nitelikleri ve konumlarında korunmuştur. İdari binanın olduğu alanda bugün geniş bir sert zemin alan bulunmaktadır, bu alan Beykoz Kasrı'nın Cumhuriyet Dönemi'nden sonraki kullanımları sırasında eklenmiştir ve orijinalinde yoktur. Bu neden ile bu alan tasarlanırken bu geniş sert zemin döşeme kaldırılmış yerine geniş çim alanlar ve bağlantı yolları tasarlanmıştır (Şekil 5.8).

Şekil 5.8 Yönetim binaları ve yakın çevresi peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

II. sette bulunan, ana giriş kapısından girince güvenlik yapısının bulunduğu alandan III. sete yol verilerek bu alana müze personeli ve gelen ziyaretçilerin kullanımı için otopark tasarlanmıştır. Bu alanın otopark olarak seçilmesindeki ana kriter kasa yaya ve araç girişinin tek bir yerden yapılması ve bu alanın girişe yakın olması, bitkisel ve yapısal materyalin alanda az olmasıdır. Otoparktan Beykoz Kasrı bahçesine yaya bağlantı yolları verilmiştir.

II. setten; III. ve IV. sete ulaşılan eğimli yol boyunca, kasır ve saray yapılarının bahçe düzenlemelerinde yaygın olarak tercih edilen *Hydrangea macrophylla* (ortanca) tasarımıda kullanılmıştır.

II. setten merdivenler ve arazi eğimi ile III. sete ulaşılmaktadır. III. sette orijinal yollar bugün mevcut değildir. Bu alanda yollar duvara paralel olarak, manzarayı görecek şekilde tasarlanmıştır. Dolaşım bütünlüğünü korumak ve II. sete ve IV. sete merdiven geçişlerini sağlamak için küçük bir meydan oluşturulmuştur (şekil 5.9-5.10).

şekil 5.9 III. set merdiven bağlantısı (Orijinal 2016)

Şekil 5.10 III. set merdiven bağlantısı (Orijinal 2016)

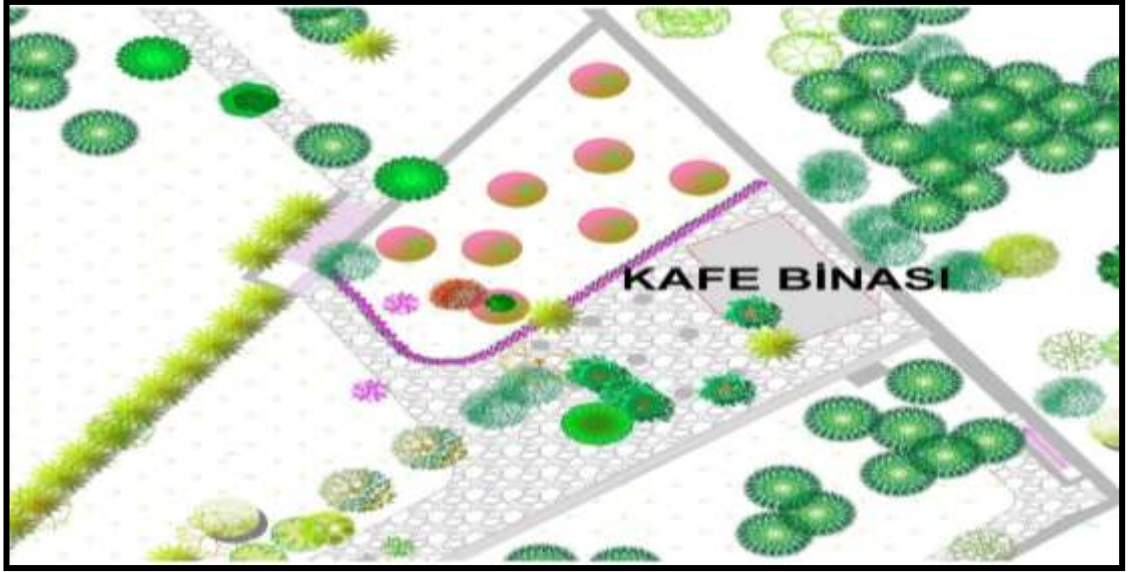
III. sette sanat tarihi açısından da öneme sahip bir grotto bulunmaktadır. Grottonun yakın çevresinde orijinalinde bulunan suyolları bugün harap durumdadır ve üstü örtülüdür. Bu suyolları grottodaki su drenajını sağlamak ve serinlik sağlamak amacı ile kullanılmıştır. Grotto suyolları bugün bakımsız bir durumda olup öneri peyzaj projesinde bu suyolları aslına uygun olarak temizlenerek yeniden ortaya çıkarılmış, grottoya bağlantı duvar hattı boyunca tasarlanmış yollar ile sağlanmıştır (Şekil 5.11).

Şekil 5.11 III. set peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

Grottonun bulunduğu III. setten, II. sette geçiş bulunmaktadır. Bu geçişin karşısında III. setin denize bakan bölümüne sirkülasyonun rahat sağlanması amacı ile bağlantı ve geçiş önerilmiştir.

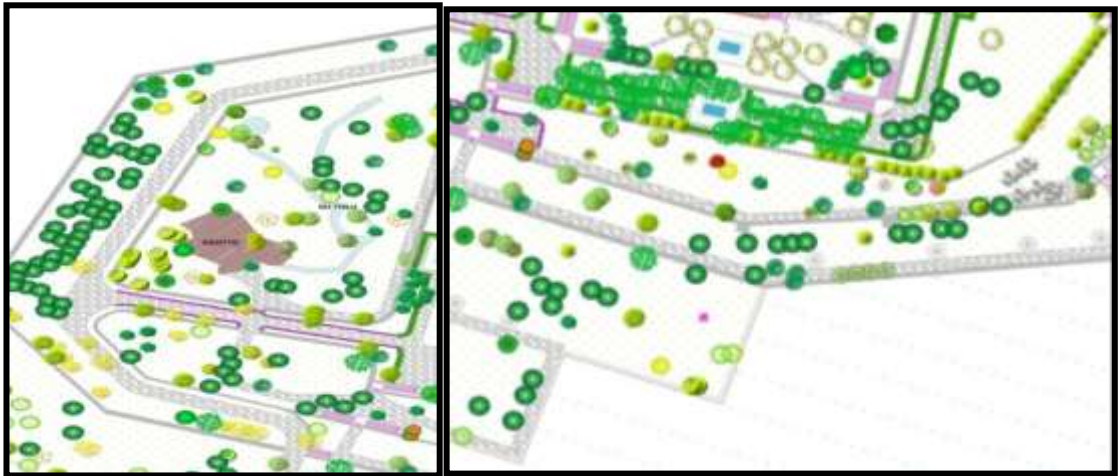
III. sette yollar duvara paralel olarak tasarlanmıştır. III. sette kasrın orijinalinde olmayan daha sonraki kullanımlarında bahçeye eklenen bir servis yapısı bulunmaktadır. Bu yapı kasra gelen ziyaretçilere hizmet etmesi için servis/ kafe binası olarak kullanılması önerilmiştir. Servis alanı olarak düşünülen bu alanda, çiçekleri ile gerek görsel etki yaratacak gerekse meyvesinden yararlanılabilecek *Prunus avium* (kiraz) tasarımda kullanılmıştır. Kafe binası önünde bir sert zemin alan oluşturularak bu alana masalar ve oturma birimleri tasarlanmıştır. Bu alan seyir ve dinlenme alanı olarak önerilmiştir (Şekil 5.12).

Şekil 5.12 Servis yapısı ve yakın çevresi peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

III. setten merdiven bağlantıları ile IV. sete ulaşılmaktadır. IV. sette yollar duvar hattı boyunca devam edecek biçimde tasarlanmıştır. IV. sette yol kenarları boyunca kameriyeler tasarımda kullanılmıştır. Kameriyelerin bu alanda kullanılmasının nedeni ise manzaraya hakim bir alan olması ve görüşü kapatacak bitkisel materyalin IV. sette fazla kullanılmamış olmasıdır.

Otoparktan IV. sete bağlanan yol aslına uygun olarak tasarlanmıştır (Şekil 5.13).

Şekil 5.13 IV. set peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

IV. setten, V.sete inilen merdivenlerden iskeleye doğrusal bir yol tasarlanmıştır. V. sette tarihi açıdan öneme sahip Hünkar İskeleyi bulunmaktadır. Bugün iskele kullanılmamaktadır. Peyzaj projesinde Hünkar İskeleyi'nin kullanıma açılması düşünülmüştür. Öneri peyzaj projesinde mevcut iskelenin görsel değerini artırmak için IV. setten doğrusal bir yol ile ulaşılan bir meydan oluşturulmuştur. Meydana oturma birimleri önerilerek ziyaretçilerin bu alanı etkin kullanılması amaçlanmıştır (Şekil 5.14-5.15)

Şekil 5.14 Hünkar İskeleyi ve yakın çevresi peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

V. sette çim alanların sınırlandırarak biçimde yürüyüş yolları ve meydan boyunca *Hydrangea macrophylla* (ortanca) kullanılmıştır. Kasrın manzarasını engellemek için V. sette bitkisel materyal daha az kullanılmış, geniş taçlı ya da boylu bitkilere yer verilmemiştir.

Şekil 5.15 Hünkar İskeleyi ve yakın çevresi peyzaj tasarımı (Orijinal 2016)

Kasrın bahçesindeki sirkülasyon alanları; ulaşımın en rahat, kolay olacağı şekilde ve bitkisel materyale zarar vermeyecek ve genel karakterini bozmayacak şekilde tasarlanmıştır.

Kasrın bahçesinde bulunan ve kasra daha sonra eklenen hastane servis mekanları olarak yapılan mutfak, yemekhane, sera ve yatakhane yapıları mimari ve mühendislik incelemeleri yapıldıktan sonra yeni kullanımlarda servis vermek amacı ile rehabilite edilmeleri önerilmektedir.

Beykoz Kasrı'nın öneri peyzaj projesinde kasrın bahçesinin bilindiği kadarı ile ulaşılan veriler değerlendirilmiş özgün niteliği korunarak peyzaj tasarımı gerçekleştirilmiştir. Kasra kendini sergileyen müze işlevi verilmesi önerilerek peyzaj tasarımı bu çerçevede gerçekleştirilmiştir. Beykoz Kasrı'nın bahçesi bitkisel materyal bakımından oldukça zengin olduğu ve kasrın özgün niteliğini korumak için ilave olarak sadece *Buxus sempervirens* (adi şimşir), *Prunus avium* (kiraz) ve *Hydrangea macrophylla* (ortanca) tasarımda kullanılmıştır. III. sette kafe/ servis işlevi verilmesi düşünülen binanın ön tarafında *Prunus avium* (kiraz) tasarımda kullanılmıştır.

Bugün kasrın bahçesinde restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Kasrın bulunduğu setteki çakıl taşlı yollar ve çim alanlardaki düzenlemeler bitmiştir. Alt setlerdeki düzenlemeler ise halen devam etmektedir.

Restorasyon sürecinde bir kasır yapısı olan Beykoz Kasrı bu bağlamda analiz edilerek alan için peyzaj tasarımı önerisi geliştirilmiştir. Yapılan tez çalışması ile restorasyon çalışmalarına bir öneri ve kaynak teşkil etmesi düşünülmüştür. Beykoz Kasrı'nın tarihi süreç içindeki gelişimi, mimari özellikleri dönemsel değişimler değerlendirilerek güncel kullanımlar ve işlevi kapsamında peyzaj tasarımı gerçekleştirilmiştir. Mimari açıdan dönemin özelliklerini taşımasının yanı sıra tarihi bir kimliğe de sahip Beykoz Kasrı'nın içinde bulunduğu peyzajı, yapı ile birlikte bütüncül bir şekilde ele alınıp, akılcı bir plan ve tasarım yaklaşımı ile rehabilite edilip özgün kimliğine çağdaş bir yaklaşım ile gelecek nesillere aktarımı amaçlanmıştır. Bu çalışma, gerek Beykoz Kasrı gerekse benzer yapı ve yakın çevreleri için örnek teşkil edecektir.

Farklı mimari özellikleri, çeşitli kotlarda çözümlenmiş bahçe düzenlemeleri ile, Türk bahçe sanatının özgün örneklerinden biri olan, Beykoz Kasrı'na yönelik restorasyon çalışmalarına katkı sağlayacak bu araştırma ile alanın kültürel kimliğine sahip çıkılması ve özgün niteliğine kavuşması sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, U. 2007. Beylerbeyi Sarayı 19.Yüzyıl Osmanlı Sarayları İçindeki Yeri ve Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.
- Alsan, N. F. 1973. Şair, Edip ve Tarihçi Kalemile İstanbul. Büyük İstanbul Derneği Yayınları, 261, İstanbul
- Anonim 2014a.Web Sitesi: <http://akinci944.com/>, Erişim Tarihi 15.04.2014.
- Anonim 2014b.Web Sitesi: <http://www.3dmekanlar.com/>, Erişim Tarihi 16.04.2014.
- Anonim 2016c.Web Sitesi: <http://www.islamansiklopedisi.info/>, Erişim Tarihi 05.05.2016.
- Anonim 2016d. Web Sitesi: <http://zekeriyaipek.blogspot.com.tr/>, Erişim Tarihi 15.05.2016.
- Anonim 2016e.Web Sitesi: gezginemre.blogspot.com.tr, Erişim Tarihi 06.07.2016.
- Anonim 2014f. Web Sitesi: <http://www.ibb.gov.tr/sites/ks/tr-TR/1-Gezi-Ulasim>, Erişim Tarihi 10.11.2014.
- Anonim 2014g.Web Sitesi: <http://www.millisaraylar.gov.tr/>, Erişim Tarihi 10.11.2014.
- Anonim 2014h.Web Sitesi: <http://www.hayalleme.com/>, Erişim Tarihi 2014.
- Anonim 2014i.Web Sitesi: <https://tr.wikipedia.org/>, Erişim Tarihi 25.09.2014.
- Anonim 2014j. Web Sitesi: <http://www.beykoz.gov.tr/>, Erişim Tarihi 12.12.2014.
- Anonim 2014k.Web Sitesi: <http://www.hidivkasri.com/>, Erişim Tarihi 15.12.2014.
- Anonim 2014l.TBMM Milli Saraylar Dairesi Başkanlığı.
- Anonim 2016m.Web Sitesi: <http://emlakkulisi.com/>, Erişim Tarihi 29.06.2016.
- Anonim 2014n. Web Sitesi: <http://www.envanter.gov.tr>, Erişim Tarihi 05.01.2014.
- Anonim. 2011. Aynalıkavak Kasrı. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı, Yayın No:67, TBMM Basımevi, Ankara.
- Anonim. 2012. İhlamur Kasrı. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı, Yayın No:79, TBMM Basımevi, Ankara.
- Anonim. 2011. Küçüksu Kasrı. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı, TBMM Basımevi, Ankara.
- Anonim. 2011. Maslak Kasırları. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı, TBMM Basımevi, Ankara.
- Anonymous 2014a.Web Sitesi: http://archnet.org/sites/3466/media_contents/8235, Erişim Tarihi 2014.
- Çelikkilek, D. 1988. Beykoz Kasrı ve 19. Yüzyıl Kasırları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.

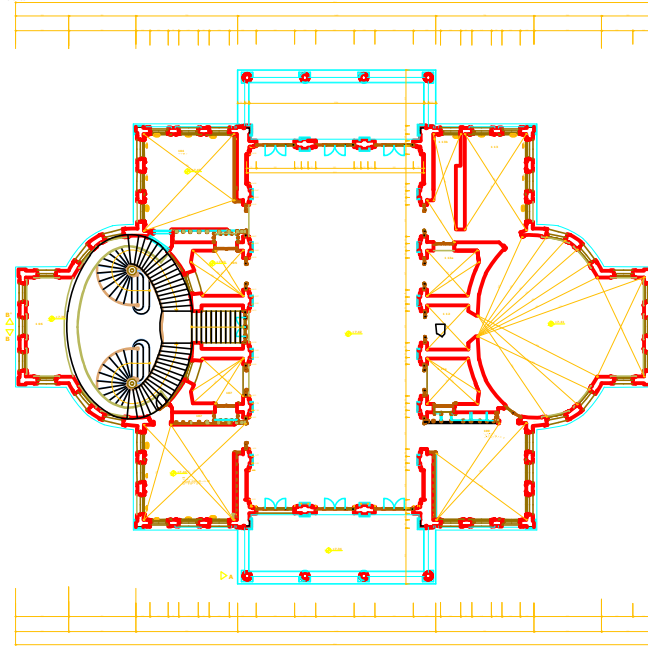
- Erdoğan, E. 2006. Perge Arkeolojik Sit Alanı, Peyzaj Özellikleri ve Koruma Sorunları. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 8(10); 36-47.
- Koçu, R.E.1958. İstanbul Ansiklopedisi. Koçu Yayınları, 5. Cilt, İstanbul.
- Şehsuvaroğlu, H,Y. 2011. İstanbul Sarayları. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları, 128, Ankara.
- Yiğit, İ. 2006. İhlamur Kasrı'nın Peyzaj Mimarisi Değerlerinin Tarihi Süreç İçinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.

EKLER

- EK 1 Beykoz Kasrı 1. Kat Rölövesi
- EK 2 Beykoz Kasrı Zemin Kat Rölövesi
- EK 3 Beykoz Kasrı Çatı Rölövesi
- EK 4 Beykoz Kasrı Sörvey Paftası
- EK 5 Beykoz Kasrı Peyzaj Rölövesi
- EK 6 Beykoz Kasrı Bitkisel Peyzaj Tasarımı Projesi
- EK 7 Beykoz Kasrı Peyzaj Tasarımı Projesi
- Ek 8 Beykoz Kasrı Yapısal Peyzaj Tasarımı Projesi

BEYKOZ KASRI 1. KAT RÖLÖVESİ

EK 1 Beykoz Kasrı 1. Kat Rölövesi

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANA BİLİM DALI

HAZIRLAYAN

BELEKÇİ
BİLAL

TARİHİ

15.08.2016

ÖZET

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ALMAN KIRGIZ

PROF. DR.

BEYKOZ KASRI 1. KAT RÖLÖVESİ

YERİ

BEYKOZ KASRI

YERİ

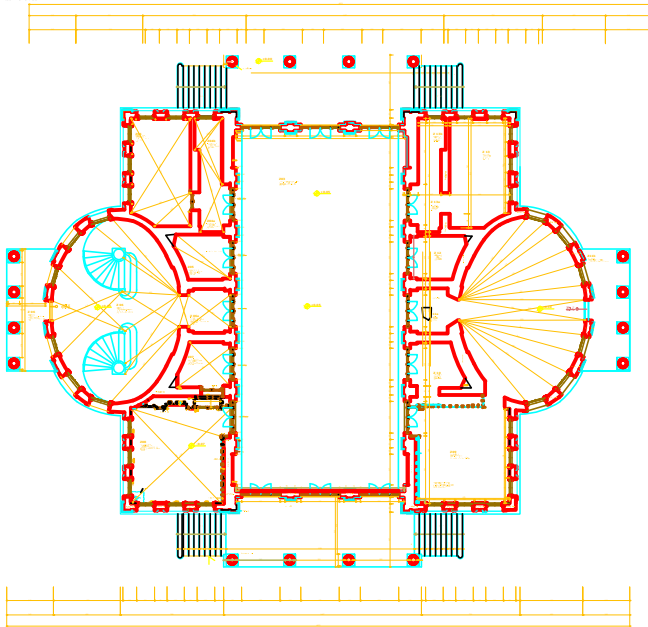
BEYKOZ KASRI

YERİ

BEYKOZ KASRI

(Boyut: 100x100)

EK 2 Beykoz Ksarı Zemin Kat Rölövesi

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANA BİLİM DALI

HATHILAYAN

Background

TABLE III

15.08.2016

BE

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

THE HANDSLANE

FROM THE FILM DIRECTOR

PARTIALS

BEYNOT KANLI ZİMİN KAT BÜLÜŞÜ

SYDULSKA ET AL.

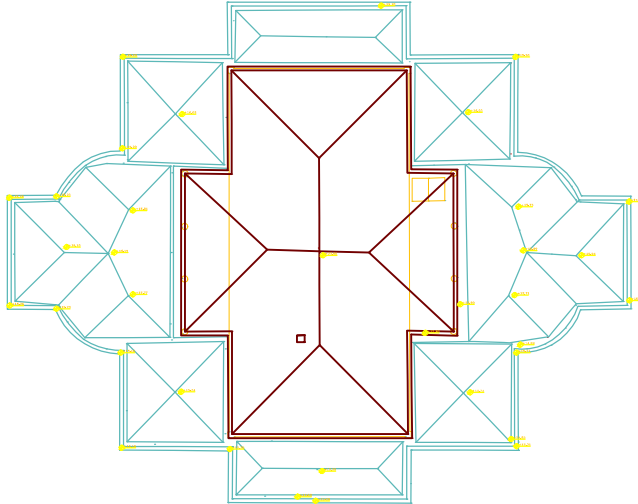
142	İSTANBUL'DENİZLİK	ÖLÇÜ	11
-----	-------------------	------	----

PROJ: C2N12

	BELONG	PART NO	2
--	--------	---------	---

BEYKOZ KASRI ÇATI RÖLÖVESİ

EK 3 Beykoz Kasrı Çatı Rölövesi

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANA BİLİM DALI

HAZIRLAYAN

BERGÜVEN B. BİLEK

TARİHİ

15.08.2016

ÖZETİ

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. İLHAN K. BİLEK

PROFESÖR

BEYKOZ KASRI ÇATI RÖLÖVESİ

ÖZELLİKLERİ

PEYZAJ MİMARLIĞI

PROJE ÇİZİMİ

BEYKOZ

YERİ

1

(Ekteki 2016/1)

BEYKOZ KASRI SÖRVEY PAFTASI

EK 4 Beykoz Kasrı Sörvey Paftası

LEJANT

- Grotto
- Kasır
- Merdiven
- Kuyu ve Su Kanalı
- Çeşme
- Manzara
- İskele
- Yapraklı Ağaç
- İbrelî Ağaç
- Giriş

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANA BİLİM DALI

HAZIRLAYAN

BİLGENUR BİLİCİ

TARİH

15.08.2016

TEZİN ADI

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ELMAS ERDOĞAN

PAFTA ADI

BEYKOZ KASRI SÖRVEY PAFTASI

UYGULAMA YERİ

İSTANBUL/BEYKOZ

ÖLÇEK

1/500

PROJE CİNSİ

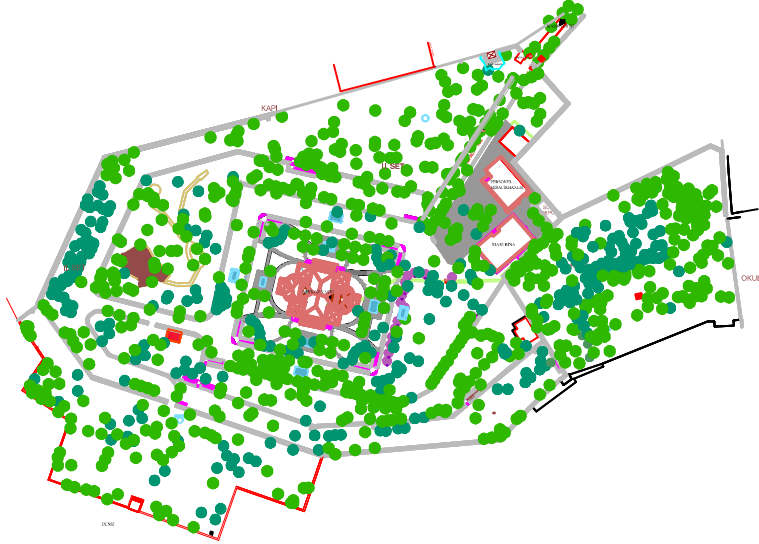
SÖRVEY

PAFTA NO

4

BEYKOZ KASRI RÖLÖVESİ

EK 5 Beykoz Kasrı Bahçesi Rölövesi

LEJANT

Yapraklı Ağaç

İbrelî Ağaç

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANA BİLİM DALI

KASRIYI YANAN

BELEDİYE BİNA

TARİHİ

17.06.2005

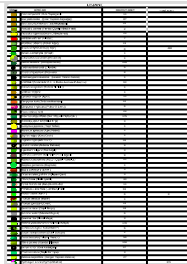
ÇİZİM YAZI

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. İ. H. MAS / BİNGÖL
PAZAR KİMLİ	BEYKOZ KASRI RÖLÖVE PAZAR KİMLİ
PAZAR KİMLİ	BEYKOZ KASRI RÖLÖVE PAZAR KİMLİ
PAZAR KİMLİ	BEYKOZ KASRI RÖLÖVE PAZAR KİMLİ

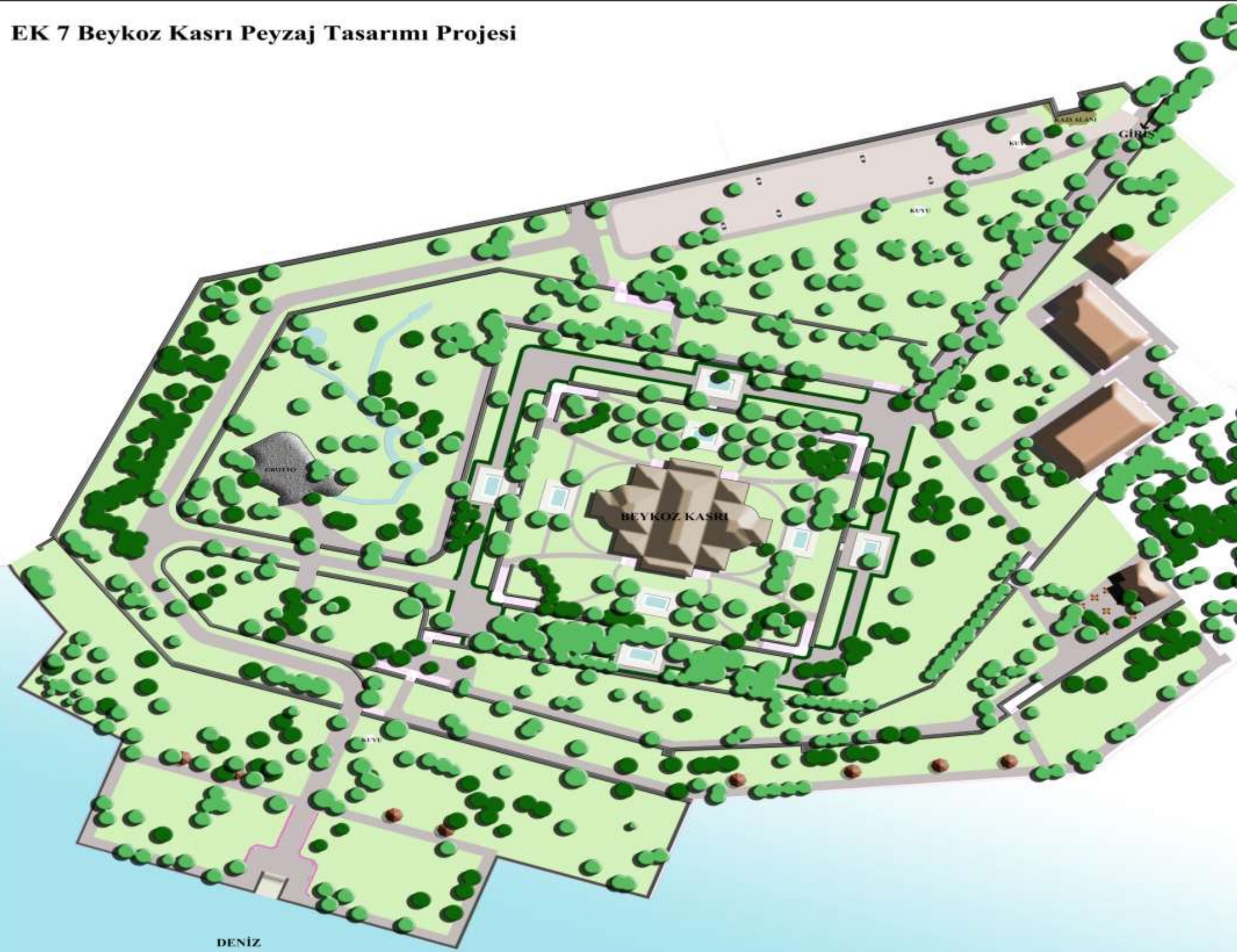
EK 6 Beykoz Kasrı Bütünsel Peyzaş Tasarım Projesi

TUZ DANIŞMANI	PROF.DR.ELMAS ERDOĞAN		
PAFTA ADI	BEYKOZ KASRI BİTKİSEL PEYZAJ TASARIM PROJESİ		
ÜRETİLMİŞ YERİ	İSTANBUL-BEYKOZ	İLÇEK	1/500
PROJE ÇİZİMİ	PEYZAJ PROJESİ	PAFTA NO	6

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI PROJESİ

EK 7 Beykoz Kasrı Peyzaj Tasarımı Projesi

LEJANT

KAMELYA

MASA

YAPRAKLI AĞAÇ

İBRELİ AĞAÇ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANA BİLİM DALI

HAZIRLAYAN

BİLGENUR BİLİCİ

TARİH

15.08.2016

TEZİN ADI

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

TEZ DANIŞMANI

PROF.DR.ELMAS ERDOĞAN

PAFTA ADI

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI PAFTASI

UYGULAMA YERİ

İSTANBUL/BEYKOZ

ÖLÇEK

1:500

PROJE CİNSİ

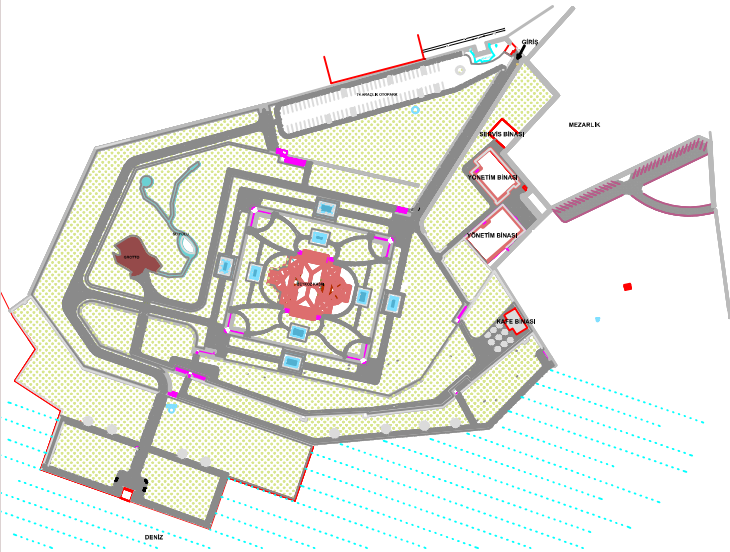
PEYZAJ PROJESİ

PAFTA NO

7

BEYKOZ KASRI YAPISAL PEYZAJ TASARIMI PROJESİ

EK 8 Beykoz Kasrı Yapısal Peyzaj Tasarım Projesi

LEJANT

	KÖRFEZ
	BANK
	KAYRAK TAŞI DÖŞEME
	HAVUZ
	ÇEŞME
	GROTTO

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI
ANA BİLİM DALI

BAŞLAMA AYI

BİLGİLERİ BELİRTİ

TARİHİ

15.08.2015

PROJE NO

BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI

TEK DANIŞMAN	PROF. DR. İLHAMİ ERDOĞAN
PROJE ADI	BEYKOZ KASRI YAPISAL PEYZAJ TASARIMI PROJESİ
PROJE NO	BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI PROJESİ
PROJE NO	BEYKOZ KASRI PEYZAJ TASARIMI PROJESİ

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Bilgenur BİLİCİ
Doğum Yeri: Yıldırım
Doğum Tarihi: 15.03.1990
Medeni Hali: Bekar
Yabancı Dili: İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise: Özel Çağrı Fen Lisesi (2007)
Lisans: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü
(2012)
Yüksek Lisans: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı
Anabilim Dalı (Eylül 2012- Eylül 2016)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl

ANFA 2012
Ankara Büyük Şehir Belediyesi 2012 -